

T.C. DOĐUŐ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

VATANDAŞ MEDYASI PRATIĞİ OLARAK ÇAPUL TV ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Bitirme Tezi

Ahmet Sarp YILMAZ

201184002

Tez DanıŐmanı:

Doç. Dr. Bora ATAMAN

İstanbul, 2014

T.C. DOĐUŐ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

VATANDAŞ MEDYASI PRATIĞİ OLARAK ÇAPUL TV ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Bitirme Tezi

Ahmet Sarp YILMAZ

201184002

Tez DanıŐmanı:

Doç. Dr. Bora ATAMAN

İstanbul, 2014

ÖNSÖZ

Çapul TV'yi tez konusu olarak çalışma isteğimi kendisiyle paylaştığım ilk günden beri desteğini ve yardımlarını esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Bora Ataman'a çok teşekkür ederim. Gerek yüksek lisans dersleri kapsamında gerekse ders dışı sohbetlerimizdeki yol gösterici duruşundan dolayı Doç. Dr. Barış Çoban'a teşekkür ederim. Çalışmanın özellikle yöntem kısmındaki desteğinden dolayı Yard. Doç. Dr. İlke Şanlıer Yüksel'e teşekkür ederim. Alan araştırması ve görüşmeler sırasındaki cana yakın ve samimi tavırlarından dolayı Çapul TV ekibine teşekkür ederim. Uzun soluklu dostluklar kurduğumuza inanıyorum. Bende kendilerinden toplumsal direnişin pratikleri konusunda çok şey öğrendim. Çapul TV'nin daim olması dileğiyle...

Son olarak hayatımın her döneminde olduğu gibi bu süreçte de desteklerini eksiksiz hissettiğim aileme, dostlarıma ve sevdiklerime teşekkürü bir borç bilirim. Desteğinizi hissetmek bana her zaman güç veriyor.

İstanbul, Mayıs 2014

Ahmet Sarp Yılmaz

ÖZET

Türkiye medyası neo-liberal siyaset ve ekonominin kısılcacında ‘doğru’ ve ‘tarafsız’ haber verme özelliğini iyiden iyiye kaybetmeye başlamıştır. Bu durum kendisini Gezi Parkı protestoları sırasında açıkça gün ışığına çıkarmıştır. Diğer coğrafyalardaki direniş/protesto merkezlerinde de olduğu gibi Gezi Parkı’nda insanlar anaakım medyada gösterilmeyen haberleri topluma ulaştırmak için kendi pratiklerini geliştirmeye başlamıştır. Bu sırada birçok “vatandaş gazeteciliği” veya “vatandaş medyası” örnekleri kendisini göstermiştir. Bu örneklerden bir tanesi de Çapul TV’dir. Çapul TV’nin çalışma konusu olarak seçilmesinin nedeni bu protestoların dinamiği içerisinde kendiliğinden oluşan bir medya örneği olmasıdır. Çalışma için gerekli veriler Çapul TV aktivistleriyle derinlemesine görüşmeler yapılarak ve hem direniş sırasında hem de sonrasında sosyal medya hesaplarının, internet sitesinin ve yayınların analiz edilmesiyle elde edilmiştir. Bu çalışma ile elde edilen bulgular sonucunda alternatif medya teori ve kavramsallaştırmalarına Çapul TV üzerinden bir katkı yapmak amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: alternatif medya, vatandaş gazeteciliği, vatandaş medyası, Gezi Parkı protestoları, Çapul TV

ABSTRACT

Turkish media has recently started to become less accurate and objective, as a result of the political and economic relationships caused by neo-liberalism. This situation has revealed itself clearly during the Gezi Park protests. In the Gezi Park demonstrations, similar to what happened during the protests in the other regions, people began to develop their own way of publicly sharing the news that are not shown in the mainstream media. Meanwhile examples of " citizen journalism " or " citizen media " have also emerged. One of the examples is apul TV. The reason why apul TV is the subject of this study is, it has developed on its own initiative within the dynamics of the protests. The data for the study were obtained from in-depth interviews with activists as well as from the analysis of the web sites and the social media accounts during and after the protests. The aim of this study is to contribute alternative media through apul TV.

Key Words: alternative media, citizen journalism, citizen media, Gezi Parkı protests, apul TV

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar	vi
1. GİRİŞ	1
1.1. Amaç ve Kapsam	2
1.2. Kısıtlılıklar	3
1.3. Yöntem	4
1.4. Nitel Araştırma ve Veri Toplama Teknikleri	4
1.5. Evren ve Örneklem	7
1.6. Önem	7
2. BÖLÜM: GEZİ PARKI PROTESTOLARI VE MEDYA	9
2.1. Gezi Parkı Protestolarının Başlaması	9
2.2. Medyanın Gezi Direnişi Sırasındaki Durumu	12
3. BÖLÜM: ALTERNATİF MEDYA YAKLAŞIIMLARI	19
4. BÖLÜM: VATANDAŞ MEDYASI PRATİĞİ OLARAK ÇAPUL TV	34
4.1. Gezi Direnişi ve Çapul TV'nin Yayına Başlaması	34
4.2. Zaman-Mekân: Mobil Stüdyodan Sabit Stüdyoya	36
4.3. Örgütlenme	38
4.4. Katılım ve İçerik Üretimi	40
4.5. Teknik-Teknolojik Altyapı	46

4.5.1. Mobil Stüdyo	46
4.5.2. Sabit Stüdyo	47
4.6. Ekonomik Yapı ve Sürdürülebilirlik	50
4.7. Hukuksal Zemin.....	54
4.8. Çapul TV İzleyicileri	55
4.9. Çapul TV ve Alternatif Kamusal Alan	59
4.10. Çapul TV'nin Geleceği.....	62
4.11. Dünyadan Çapul TV Benzeri Örnekler	63
5. BÖLÜM: SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	65
KAYNAKLAR	69
ÖZGEÇMİŞ	75

TABLÖLAR

Tablo 1. Çapul TV internet sitesinin 1 Haziran 2013-27 Nisan 2014 tarihleri arasındaki ziyaretçi sayısı.....	56
Tablo 2. 1 Haziran 2013-31 Aralık 2013 tarihleri arasında çeşitli dönemlerde yayımlanan videoların izlenme sayıları.....	58

1. GİRİŞ

2000’li yıllardan itibaren neo-liberalizimin artan etkisiyle birlikte Türk medyasında sahiplik ilişkileri değişmeye başlamıştır. Bu değişim hem farklı alanlardaki sermaye gruplarının medya alanına yönelmesi hem de medya kuruluşlarının kendi içerisinde yatay ve dikey birleşmelerle büyümesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Farklı sermaye gruplarının medya alanına yönelmesi bu sermaye gruplarının siyasal iktidar ile olan ekonomik tabanlı ilişkilerinin medyaya yansımaya neden olmuştur. İktidar ile karşı karşıya gelmeden ekonomik faaliyetlerin devam ettirilmesi bu grupların önceliği durumundadır. Bu önceliğin yerine getirilmesi için medyanın doğru ve tarafsız haber aktarma özelliği kademeli olarak feda edilmiştir. Medya kuruluşları kendi içerisinde otosansür uygulamakla birlikte dışarıdan müdahalelere de açık hale gelmiştir. Dışarıdan müdahaleler, iktidar sahiplerinin doğrudan muhabir, köşe yazarı vb. basın çalışanlarını hedef almaları veya devletin denetim ve kontrol mekanizmalarını kullanarak medya kuruluşlarına çok yüksek miktarlarda para cezaları keserek onları ekonomik açıdan zor duruma sokmaları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak hem medya çalışanları hem de ürettikleri içerikleri bu durumdan doğrudan etkilemiştir. Çalışanlar, ücretli sistemin yarattığı bir sonuç olarak, iş güvencesi ile işini layığıyla yapma arasında sıkışıp kalırken üretilen içerikler gittikçe sıradanlaşan, ticarileşen, magazinleşen bir hal almıştır. Bu durum anaakım medyayı ekonomik ve siyasal gücü elinde bulunduranların yayın organı haline dönüştürmüştür. Bu dönüşüm zaman içerisinde anaakım medyaya olan güvenin azalmasına neden olmuştur. Aynı zamanda toplumun çok sesliliğinden kaynaklanan içerik zenginliğine bağlı farklı tartışma zeminlerinin oluşması önlenmiştir.

Hâkim ekonomik ve siyasal sistem içerisinde potansiyel tehdit olarak algılanmanın sonucu olarak anaakım medya içerisinde kendisine yer bulamayan toplumun farklı kesimleri (işçiler, azınlıklar, kadınlar, LGBT bireyler, çevreciler, hayvanseverler vs.) kendi seslerini duyurabilmenin ve varlıklarını görünür kılabilmeyi yollarını aramaya başlamışlardır. Zaman zaman anaakım medyada bu kesimlerle ilgili karşımıza çıkan içerikler ise

sıradanlaşma, ticarileşme ve magazinleşmenin sonucu olarak hâkim ideolojini anlamlandırmasıyla inşa edilen temsiller olmuştur.

Toplumsal hareketlerin de gelişmesiyle birlikte kitlelerin kendini ifade edilme yollarından birisi de oluşturdukları alternatif medyalardır. Alternatif medyalar özünde hem içerik hem de örgütlenme bakımından anaakım medyanın pratiklerini kullanmayan medya oluşumlarıdır. Alternatif medyalar, yurttaş medyası, topluluk medyası, radikal medya, sivil toplum medyası, bağımsız medya gibi adlarla karşımıza çıksa da hiyerarşik olmayan yapıları, ortak karar alma süreçlerinin işletilmesi, gönüllük esasına dayalı çalışma biçimi, katılıma olanak sağlamaları ve ticari amaçlara yönelmemeleri alternatif medyaların temel ve ortak özellikleridir. Bu özelliklere bağlı olarak alternatif medyaların alternatif kamusal alanlar oluşturduğunu da söylemek yanlış olmayacaktır.

1.1. Amaç ve Kapsam

Bu tez çalışmasının amacı Gezi Direnişi sırasında oluşan toplumsal muhalefetin içerisinden doğan bir alternatif medya oluşumunun ortaya çıkış aşamalarını, örgüt yapısını, örgüte katılım süreçlerini, içerik üretme biçimlerini ve ekonomik yapısını incelemektir. İnceleme “vatandaş medyası” (citizens’ media) kavramı çerçevesinde yapılmıştır. Bu bağlam içerisinde Çapul TV’nin hem egemen sisteme hem de hâkim söylemin üreticisi konumundaki anaakım medyaya muhalefet yeteneği ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde Gezi Direnişi toplumbilimsel çerçeveden incelenecektir. Yine bu dönemde anaakım medyanın izlediği tutum ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

İkinci bölümde dünyada ve Türkiye’de alternatif medya kavramı ve bu kavrama ilişkin yürütülen tanımsal ve kuramsal tartışmalara bakılarak alternatif medyanın bu çalışma için kullanılacak kavramsal çerçevesi çizilecektir.

Üçüncü bölümde alternatif medya örneği olarak Çapul TV'nin kendisini tanımlaması, yapısal özellikleri ve içerik üretim süreçlerine dair katılımcı gözlem ve derinlemesine görüşme yoluyla elde edilen veriler ortaya koyulacaktır.

Son bölümde ise ortaya koyulan kuramsal çerçeve ve sahadan toplanan veriler ışığında Çapul TV'nin alternatif medya olma durumu üzerine bulgular, değerlendirmeler, eleştiriler ve sonraki dönem için öngörüler paylaşılacaktır.

1.2. Kısıtlılıklar

Çapul TV'yi derinlemesine inceleyebilmek için sosyalist siyasi muhalefet pratiği yoğun olan kurucu kadroyla ve benzer siyasi angajmanlara sahip gönüllü emek verenleriyle geçirecek fazladan her dakika önemliydi. Ancak, tam zamanlı bir işte çalışmak bunun önündeki başlıca engeldi. Buna rağmen, karşılıklı güven ilişkisinin riski yüksek muhalefet pratiği içerisinde yıllar içinde inşa edildiği Türkiye sosyalist solunda, Çapul TV ekibiyle kısa zamanda kurulan dostane yakınlığı da yine Gezi Direnişi'nin çoğulcu dayanışmacı kendiliğindenci yapısına bağlamak zor olmasa gerektir. Bir anlamda katılımcı gözlem açısından olumsuz denilebilecek koşulları olumluya çeviren de direnişin kendi hızı ve yapısı olmuştur. 2013 Haziran'ından bu yana yaklaşık 11 aydır süren araştırma boyunca genellikle mesai saatlerinden sonra ve haftasonları, direnişle bağlantılı haftasonu eylemlerinde Çapul TV ekibiyle bir araya gelinmiştir. Ekibin İstanbul dışındaki üyeleriyle ise birkaç kez İstanbul'da yapılan toplantılarda bir araya gelinmiştir. Ancak, teze ilişkin araştırma sorularına cevaplar ise elektronik posta ve telefon görüşmeleri vasıtasıyla alınmıştır. Bir anlamda etnografik çalışmanın doğasına içkin bir kısıtlılık ise araştırmacının pozisyonuna ilişkindir. Kısa bir süre içinde ekibin bir parçası olarak yayın faaliyetlerine ve organizasyonun yapısı ve devamına ilişkin tartışmalara etkin katılan araştırmacının, araştırma konusu ve katılımcılarına ilişkin eleştirel mesafesini koruması haylice zorlayıcı olmuştur. Buna rağmen sosyalist solun her zaman iyi işlemese de sahip olduğu özeleştirici kültürü, gerek araştırma süresince gerekse de tezin yazım aşamasında araştırmacının

eleştirel, teorik yaklaşımına paralel olarak araştırmacının işini kolaylaştıran bir unsur olmuştur.

1.3. Yöntem

Bu tez çalışmasında, Gezi Direnişi sırasında ortaya çıkan Çapul TV internet televizyonu incelenmiştir. Nitel araştırma tabanlı yürütölen çalışmada veriler katılımcı gözlem ve derinlemesine görüşme metotlarıyla toplanmış, nitel veri analizi yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

1.4. Nitel Araştırma ve Veri Toplama Teknikleri

Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve veri analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütöncöl biçimde ortaya koyulduğu araştırma süreci olarak tanımlanabilir. Bu yöntemlerin araştırmaya en büyük katkısı konuyu ilgili bireylerin bakış açılarından görebilme ve sosyal süreçleri anlamaya olanak sağlamasıdır (Yıldırım ve şimşek, 2013:45).

Bu tez çalışmasında veri toplama tekniği olarak katılımcı gözlem, derinlemesine görüşme ve tutulan alan notları kullanılmıştır. Çapul TV'nin İstanbul bürosuna düzenli olarak gidilerek günlük ilişkilere dâhil olunmuş ve Perşembe günleri 20:55'de yayınlanan haber bülteninin teknik yönetmenlik görevi üstlenilmiştir. Çapul TV kendisini "direnişin medyası" olarak tanımladığından toplumsal muhalefetin ve sokak hareketlerinin ivme kazandığı dönemlerde bazen ekiple beraber sokağa çıkılıp canlı yayınlar yapılmış bazen ise stüdyodan canlı yayınların koordine edilmesinde görev alınarak haber oluşturma ve yayın yapma süreçlerine katılım sağlanmıştır.

Gözlem tekniği nitel araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama yöntemlerindedir. Gözlem, herhangi bir ortamda oluşan davranışları ayrıntılı şekilde tanımlamak için kullanılır. Gözlemin en önemli özelliği araştırılan konuyla ilgili veriye birinci elden

ulaşmayı sağlamasıdır. Gözlem tekniği, katılımcı ve katılımcı olmayan gözlem olarak ikiye ayrılmaktadır.

Katılımcı gözlemlerde araştırmacı davranışların doğal ortamına katılır. Bu araştırmada da Çapul TV ekibini kendi sosyal, kültürel ortamları içinde incelenmesine ve o ortama ait bireylerden veri elde etmeye olanak sağladığı için katılımcı gözlem yöntemi uygulanmıştır. Gözlem yönteminin güçlü yönü, araştırma konularının kendi doğal çevrelerinde belirli bir zaman süreci içerisinde incelenmesi sonucu ilk elden veri toplama imkânı sağlaması oluşturmaktadır. Gözlem çalışmalarının en zor yanını ise alana giriş zorluğu oluşturmaktadır. Araştırmacı gözlem çalışması için onay alsa bile bu ortama kabul edilmesi zaman almaktadır. Bu kabul, araştırmacı ile alandaki grup arasında karşılıklı güven ve samimiyet duygusuna dayalı olarak inşa edilen bir süreçtir. Bu bağın iyi kurulması gözlemin sağlıklı yapılması ve elde edilen verilerin doğruluğu açısından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:203-204).

Çapul TV ekibiyle bu güven bağını kurmak için öncelikle yapılan araştırma ve kendilerinden beklenenler açık, samimi bir dille anlatılmıştır. Ekibin tamamıyla veya tek tek bireylerle mümkün olduğunca ortak zamanlar geçirilmeye çalışılmıştır. Daha önce de ifade edildiği gibi Gezi Direnişinin kendi çoğulcu, dayanışmacı ve kendiliğindenci yapısı bu bağlamda olumlu bir rol oynamıştır.

Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi, önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlamaya dayalı, karşılıklı ve etkileşimli iletişim süreci olarak tanımlamaktadır (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013:147). Görüşme ile asıl olarak deneyimler, tutumlar, algılar, yorumlar gibi gözlemlenemeyen olguları anlamaya çalışırız. Görüşmenin püf noktası soru sorulan kişilerin sorulara, rahat ve dürüst cevaplar vermesini sağlamaktır.

Çapul TV, ekibinden ve gönüllülerinden toplam 7 kişi ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılacak kişilere görüşmenin ana hatları ve sorulacak soruların

içeriği hakkında kısaca bilgi verilerek görüşmenin ana çerçevesi belirlenmiştir. Görüşmelerde hem ses kaydı alınmış hem de notlar tutulmuştur. Ses kayıtlarının daha sonra deşifreleri yapılmıştır. Bu kişilerden yapılan alıntılarda katılımcıların talepleri doğrultusunda gerçek isimler değiştirilmiştir.

Görüşmeler, önceden hazırlanan yarı yapılandırılmış açık uçlu soruların bulunduğu görüşme formuna göre yapılmıştır. Bu yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme sorularıyla Çapul TV ile ilgili aşağıdaki temel bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır:

- Çapul TV oluşumunun nasıl ortaya çıktığı ve kendilerini nasıl tanımladıkları
- Özellikle Gezi Direnişi'nden sonra alternatif medya oluşumları içerisinde kendilerini nasıl konumlandıkları
- Örgütlenme modelini nasıl oluşturdukları
- İçerik üretme ve katılımcılık konularına nasıl yaklaştıkları
- Teknik altyapının kurulumu ve devamlılığının nasıl sağlandığı
- Gönüllü emeğin Çapul TV için yeri ve önemi
- İdeolojik pozisyonları
- İzleyici ile ilişkileri

Veri analizi nitel araştırmada çeşitlilik, yaratıcılık ve esneklik anlamına geldiğinden her araştırmacı veri analiz yöntemini kendi araştırmasına uygun olarak tasarlamalıdır. Bu

nedenle Strauss (1987-2003) standart bir veri analiz yönteminden söz etmenin araştırmacıları sınırlandıracağını belirtir.

Walcott (1994) veri analizinde birbiriyle bağlantılı üç yöntem önermektedir. Birinci yöntemde toplanan verilerin özgün hallerine sadık kalınıp gerekli yerlerde doğrudan alıntılar yaparak araştırmayı desteklemektir. İkinci yöntem ise bazı neden sonuç ilişkilerine ulaşmak için yapılan ve birinci yöntemi de kapsayan sistematik analiz yöntemidir. Üçüncü yaklaşımda ise araştırmaçı birinci ve ikinci yöntemi temel alarak kendi yorumlarını da analize katar. Üçüncü yöntem diğer ikisine göre araştırmacıya daha aktif bir rol vermektedir (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013:256). Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerin analizlerinde ağırlıklı olarak birinci ve ikinci yöntem kullanılmıştır. Çalışmanın Çapul TV ile ilgili bölümlerinde anlatılanlar ekip üyeleri ile yapılan görüşmelerden alıntılar kullanılarak desteklenmiştir. Bazı yerlerde ise görüşmelerden ve alan notlarından yararlanılarak yorumlamalarda bulunulmuştur.

1.5. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni alternatif medya alanında yer alan internet televizyonları, örnekleme ise Çapul TV'dir. Aslında bir bakıma Çapul TV bu araştırmanın hem evreni hem örnekleme konumundadır. Çünkü Gezi Direnişi sırasında ve sonrasında internet üzerinden yayın yapan bireysel veya örgütsel çeşitli oluşumlar ortaya çıksa da bunlar bir televizyon kanalı olma özelliği göstermemektedir.

1.6. Önem

Gezi Direnişi sırasında ve sonrasında oluşan Gezi Medyası üzerine birçok akademik makale ve tartışma yayınlanmış olsa da şu ana kadar gerek teorik çerçevesi gerekse de metodolojik yaklaşımla alternatif medya literatürüne girebilecek niteliklere sahip herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, alternatif medya iddiası taşıyan bir medya insiyatifinin, yurttaş medyası ve yurttaş gazeteciliği (citizen journalism)

kavramları ile kurulmuş olan bir kuramsal çerçeve içerisinde incelenmesinin ve bunun yanı sıra fiziksel şartlar, teknik altyapı, örgütlenme modeli gibi unsurlar açısından da ne dereceye kadar alternatif nitelikler gösterdiğinin belirlenmesinin alternatif medya alanındaki teorik tartışmalara ve kavramsallaştırmalara katkı yapacağı düşünülmektedir.

2. BÖLÜM: GEZİ PARKI PROTESTOLARI VE MEDYA

2.1. Gezi Parkı Protestolarının Başlaması

2013 Haziranında patlak veren Taksim Gezi Parkı protestolarının geçmişi aslında 16 Eylül 2011 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi'nin kabul ettiği Taksim Yayalaştırma Projesi'ne dayanmaktadır. Ayrıca Atatürk Kültür Merkezi'nin yıkılması veya restore edilmesi, Topçu Kışlası'nın alışveriş merkezi olarak yeniden inşası ve cami projesi Taksim Meydanı'nda yapılması düşünülen diğer projelerdir. Bu uygulamalara, Taksim Gezi Parkı Koruma ve Güzelleştirme Derneği ile Taksim Dayanışması çatısı altında toplanan birçok sivil toplum kuruluşu karşı çıkmıştır. Buna rağmen, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan farklı zamanlarda Topçu Kışlası'nın illaki yapılacağını açıklamıştır.¹ Ekim 2012 tarihinde yıkım ekipleri ilk kez Gezi Parkı'na girdiğinde tepkiler yükselmiştir. Bu tepkiler basın açıklaması, imza kampanyaları ve parkta nöbet tutma olarak devam etmiştir.² Bu itirazların nedeni "birkaç ağacın kesilmesi veya yerinden taşınması" değil kentsel rant, neo-liberal politikalar, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin ekonomik, etnik ve inanç farklılıklarını öne çıkarmasıyla artan toplumsal ayrışma, özel hayata ve yaşam tarzına yönelik müdahaleler ile artırdığı toplumsal kutuplaşmadır. Bunlara Gezi Parkı'ndaki devlet şiddetinin³ eklenmesi ve bunun siyasi iktidar tarafından bir gereklilik olarak izahı⁴ da eklenince protestolar büyüyerek tüm Türkiye'ye yayılmıştır. Hatta başka ülkelerdeki Türkiyeliler vasıtasıyla dünyanın birçok ülkesinde de destek gösterileri yapılmıştır.

Gezi Parkı protestolarının bir direnişe ve isyana dönüşmesinde, iktidar partisinin görüşlerinin yansıması olan devlet erkinin ve bu erkin başındaki kişilerin sergilediği nobran ve uzlaşmaz tutum etkili olmuştur. Başbakanın, valinin, çeşitli bakanların,

¹http://www.zaman.com.tr/politika_erdogan-topcu-kislasi-sehir-muzesi-akm-opera-binasi-olacak_2100221.html

http://www.radikal.com.tr/politika/basbakan_erdogan_topcu_kislasini_yapiyoruz-1136521

² http://www.radikal.com.tr/turkiye/itiraz_edenler_taksim_icin_nobet_baslatti-1106711

³ <http://www.tb.org.tr/index.php/Haberler/siddet-3832.html>

⁴ <http://www.ntvmsnbc.com/id/25450862/>

<http://siyaset.milliyet.com.tr/polis-destan-yazdi/siyaset/detay/1727367/default.htm>

emniyet müdürünün ve belediye başkanın takındığı tavır, yaptığı açıklamalar tansiyonun yükseltmiştir. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'nın parktaki insanları “çapulcu” olarak nitelendirmesi⁵, eylemlerin toplumsal nedenlerini araştırmak yerine olayları gayri meşru olarak nitelendirip dış güçler, faiz lobisi⁶ gibi nedenler üzerinde durması, muhafazakâr-milliyetçi söylemlerini günden güne artırması ve direnişçilerle restleşmesi⁷, olayları ideolojik- marjinal hareketler olarak tanımlaması ve ana muhalefet partisi destekli göstermesi⁸, ayrımcılık, kibir ve küçümseme⁹ içeren beyanatlara devam etmesi toplumun birçok kesiminden tepki toplamıştır.

Bu isyanın nedenlerini özetle Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) ekonomi politik görüşünü dayatma ve zorlamaya bağlı olarak ülkenin tümüne kabul ettirmeye çalışmasına bağlamak mümkündür. AKP'nin halihazırdaki ya bizdensiniz ya da değilsinizci kutuplaştırma politikası biat kültürünü sürekli yeniden üreten ataerkil, muhafazakar ve merkezîyetçi yönetim biçimi, çok kimlikli, çok kültürlü Türkiye toplumunun birçok kesimi tarafından uzunca bir süredir tedirginlikle izlenmekte ve protesto edilmekteydi. Söz konusu protestolar ise, devletin vatandaşına karşı polis aracılığı ile orantısız güç kullanmasıyla, sıradanlaşmış şiddet uygulamalarıyla, bireysel hak ve özgürlüklerin her alanda kısıtlanmasıyla karşılanıyordu.

Sayıdığımız bu nedenler Gezi Parkı'ndaki direnişe katılımın kitlesel hale dönüşmesine yol açmış ve başbakana karşı tepki olarak direnişe destek veren herkes kolektif bir kimlik haline dönüşen “çapulcu” kimliği altında birleşirdi. Gezi Direnişi'nin yeni öznesini oluşturan bu kitlenin genel özelliklerine bakacak olursak; toplumun iş gücünü satarak geçimini sağlayan kesim ile bunun işsiz bir parçası ve iş bulduğunda bu sınıfa dâhil olacak genç kuşak karşımıza çıkmaktadır (Yıldızoğlu, 2013: 59).

⁵<http://www.haberturk.com/gundem/haber/849452-taksime-cami-de-yapacagiz-chpye-ve-birkac-capulcuya-soracak-degiliz>

⁶ <http://www.ntvmsnbc.com/id/25450624/>

⁷ <http://www.ensonhaber.com/erdoganin-ankara-mitingi-konusmasi-2013-06-15.html>

⁸ <http://www.trthaber.com/haber/gundem/basbakandan-gezi-parki-olaylarina-tepki-88103.html>

⁹ <http://www.haber61.net/erdogan-evinde-zorla-tuttugumuz-50-var-148113h.htm>

Korkut Boratav ise Gezi Direnişini'ni olgunlaşmış bir sınıfsal başkaldırı olarak tanımlamaktadır:

“Eylemleri tetikleyen olaya, Taksim projesinin uygulanmaya başlamasına baktığımızda, kanımca, olgunlaşmış bir sınıfsal tepki vardır: Yüksek nitelikli, eğitilmiş işçiler, yarınki sınıf yoldaşları (öğrenciler) ile birlikte, profesyonellerin de katılımıyla, kapkaççı burjuvazinin ve onunla bütünleşmiş siyasi iktidarın devâsa kentsel rantlara el koyma girişimine karşı çıkmaktadır.

Bu, yağmacı kapitalizme karşı olgunlaşmış bir sınıfsal başkaldırıdır. Sınıfsaldır; zira, burjuvaziye ve onun devletine karşıdır; onlarla kader birliği değil, kader karşıtlığı içinde olan insanların ortak hareketidir. Ayrıca, olgunlaşmış bir sınıf hareketidir; zira, karşı cephe ile kısa vadeli ve doğrudan bir bölüşüm karşıtlığı söz konusu yoktur.¹⁰”

Keskin biçimde ayrılmış belirli bir siyasal ve sınıfsal kimliğe kolaylıkla dâhil edilemeyecek bu eylemcilerin vurgu yapılması gereken özelliklerinden birisi de sosyal medyayı etkin kullanma yetenekleridir. Direnişin yeni oluşturduğu bu özneyi Şahin şu şekilde tanımlamaktadır:

“...Farklı ve özgün bir kuşak olarak ayırt edilebilen, apolitik olarak etiketlenmekten kurtularak şiddetsiz, esprili, yeni bir politik dil yarattığı için övgüyle söz edilen, ağırlıklı olarak kentli, eğitilmiş, çoğunlukla çalışan ya da öğrenci, genç bir orta sınıf¹¹ (Şahin, 2013:9).”

¹⁰<http://www.sendika.org/2013/06/her-yer-taksim-her-yer-direnis-bu-isci-sinifinin-tarihsel-ozlemi-olan-sinirsiz-dolaysiz-demokrasi-cagrisidir-korkut-boratav>

¹¹Detaylı bilgi için Konda araştırma şirketinin 6-7 Haziran 2013 tarihlerinde Gezi Parkında yapmış olduğu anketin sonucunda yayınlanan araştırma raporuna bakınız. <http://www.konda.com.tr/> Ancak bu tür toplumsal olaylar devam ederken ya da olayların hemen bitiminde kısa bir süre içerisinde yapılan ve yayımlanan araştırmaların kavramsal, kuramsal, kurgusal, metodolojik ve analitik olarak problemli olduğuna dair tartışmalar da vardır.

Bakınız: <http://azadalik.wordpress.com/2013/07/19/kahrolsun-bagzi-veriler/>

Ana hatları üzerinde kısaca durduğumuz Gezi Direnişi ekoloji, demokrasi, siyasal katılım, hak ve özgürlüklerin talep edilmesi, etnik farklılıklar, inanç serbestliği, sermayeleşmeye ve metalaştırılmaya karşı çıkma noktalarında belki de beklenmedik ölçüde toplumun birçok kesiminden destek görmüştür. Bu geniş çaplı desteğin sonucu olarak direniş Gezi Parkı ya da İstanbul ile sınırlı kalmamış birçok farklı ilde aynı veya ayrı zamanlarda devam etmiştir. Projelerin bir kısmı yapılmış olmakla beraber uygulanmayan bölümleri için kesin bir durdurma kararı henüz açıklanmadığından ve hukuki süreç devam ettiği için Gezi Parkı protestolarının kent yaşamı bakımından olumlu sonuçlandığını söylemek erken olacaktır¹². Fakat özellikle siyasal iktidara artık ideolojik söylemlerinin geçerli olmadığına, başbakanın muktedir kişiliğine boyun eğilmeyeceğine, lidersiz ve kolektif olarak örgütlenme bilincinin yerleştiğine dair toplumsal muhalefet adına önemli mesajlar gönderilmiştir.

2.2. Medyanın Gezi Direnişi Sırasındaki Durumu

Gezi Parkı protestolarının ilk gününden itibaren tartışılan önemli bir konu da anaakım medyanın durumudur. Neo-liberal küreselleşmeye bağlı olarak medyanın içerisinde bulunduğu sermaye-iktidar ilişkisi kendisini açıkça ortaya koymuş ve siyasal iktidarın medya üzerindeki baskıcı, yönlendirici ve sansürcü etkisini gözler önüne sermiştir. Gezi Parkı protestolarının ilk günlerinden itibaren medyanın olaylara duyarsızlığı temel eleştiri noktası olmuştur. Türkiye’de medya pazarındaki yoğunlaşmanın en önemli sebebi çapraz birleşmeleri engelleyici yasal düzenlemelerin eksik kalması ve medya sahiplerinin başka sektörlere yapmış oldukları yatırımlardır (Kurban ve Sözeri, 2012:36). İktidar ile siyasal ve ekonomik ilişkiler içerisinde olduğu bilinen Türkiye’nin büyük sermaye gruplarının bünyesindeki medya kuruluşlarının (Adaklı, 2006; Sönmez, 2003) bu olaylar yaşanmıyormuş gibi yayın akışlarına devam etmeleri halkın medyaya olan bakışını sorgulamasına neden olmuştur. İstanbul’un göbeğinde, polis şiddetinin giderek yoğunlaştığı protestolar sırasında CNNTÜRK kanalında

¹²http://www.radikal.com.tr/turkiye/gezi_parkinda_insaat_icin_yurutmeyi_durdurma_karari_kaldirildi-1142823

hayvan belgeseli yayınlanması, NTV, Habertürk gibi kanalların protestolara ekranlarında yer vermemeleri görsel medyada karşılaştığımız en belirgin örneklerdir.

Yazılı basında ise; NTV Tarih Dergisi'nin Gezi Direnişi özel sayısının yayınlanmaması ve sonrasında derginin tamamen kapatılması, muhalif kimliğiyle bilinen ya da protestolara destek veren yazılar yazan köşe yazarlarının, muhabirlerin işten atılmaları gibi örneklerle haber medyasında ön plana çıkan medya siyaset ilişkisi aslında medyanın yapısal olarak bütününe referans oluşturmaktadır.

Diğer yandan devlet kanalında yayınlanan bir dizinin protestolara destek verdiği gerekçesiyle yayından kaldırılması, yine başka bir dizinin oyuncularının ise protestoları destekledikleri gerekçesiyle diziden çıkartılmaları, Süper Lig maçlarını yayınlayan yayıncı kuruluşun stadyumlarda protestoları destekleyen sloganlar atıldığı zaman yayın sesini kısmasını siyasetin medya üzerindeki etkisini gösteren örnekler arasında sayabiliriz.¹³

Bu gelişmeler sonucu medya kendi güvenilirliğine ve meşruiyetine zarar vermiş ve ilk günden bu yana tartışmalı olan 4. kuvvet niteliğini tamamen ortadan kalkmıştır. İlerleyen süreç içerisinde yazılı ve görsel medya durumunu düzeltme anlamında direniş haberlerini vermeye çalışsa dahi hükümet baskısını yeniden hissettirmiş ve sıradanlaştırılıp, ideolojik taraf gözetilerek hazırlanan bu haberler protestolara ve protestoculara yönelik karalama kampanyasına dönüşmüştür. Direnişe destek veren insanlar da, Türkiye'nin ekonomik ilerlemesini, toplumsal gelişmesini, hükümetin ekonomik, siyasal, toplumsal projelerini engellemekle suçlanmışlardır.¹⁴ Gezi Parkı

¹³ <http://www.bianet.org/bianet/print/150520-medyanin-gezi-guncesi>

http://www.radikal.com.tr/turkiye/trt_geziye_faturayi_kesti_2_kisi_kovuldu-1160841

¹⁴ <http://birgun.net/haber/oscarlik-gezi-senaryolari-6331.html>

<http://www.beyazgazete.com/video/webTV/televizyon-40/basbakan-erdogan-gezciler-ya-engelliyor-yada-yatiyor-414433.html>

protestolarına "Türkiye tarihi için en utanç verici anlar"¹⁵ yorumunu yapan Noam Chomsky medya-siyaset ilişkisini kısaca şu biçimde açıklamıştır:

“Medyanın önemli bölümünün ve diğer ideolojik kurumların genel olarak mevcut iktidarın algılamaları ve çıkarlarını yansıtması doğal bir beklentidir. (...) medya, haberlerin ve çözümlerinin çatısını yerleşik ayrıcalıkları destekleyen bir çerçevede kurarak ve bu doğrultudaki her tartışmayı sınırlayarak, birbiriyle sıkı sıkıya kaynaşmış olan devlet ve şirketlerin çıkarlarına hizmet etmektedir. (...) Medyayı devlet-şirket bağının gereksinimlerine uyum sağlamaya teşvik eden diğer bir faktör de iktidarlara kapışmaya girmenin pahalıya mal olan ve zor bir iş olmasıdır. Bunun için savların çok kuvvetli olması gerekir ve eleştirel bir çözümlenmeye kalkışmak doğallıkla, güçlü bir tepki gösterip ödülleri ve cezaları belirleyecek konumda olanlar tarafından hoş karşılanmaz (Chomsky, 2012: 13-16).”

Bu süreçte hükümetin medyayı kullanma biçimini Özbek ise şu şekilde özetlemektedir:

“...Erdoğan’ın stratejisinin başarısı gazeteler, televizyonlar ve radyolar gibi kitle iletişim araçlarında, Gezi Parkı olayları ile ilgili yalan, yanlış ya da hiç değilse yanlış veya eksik haber ve yorumların yayınlanmasına dayanıyor ve bu olanağı da devlet mekanizmalarını kontrol eden siyasetçilerin en başta da kendisinin medya alanındaki politik çıkarları ile kitle iletişim araçlarına sahip olan sermaye gruplarının medya dışı alanlardaki ekonomik çıkarları arasındaki ortaklık sunuyor (Özbek, 2013:150).”

¹⁵ <http://www.hurriyetdailynews.com/gezi-park-crackdown-recalls-most-shameful-moments-of-turkish-history-says-chomsky.aspx?pageID=238&nID=48018&NewsCatID=341>

Türkiye, bu sebeple tarihinin belki de en önemli toplumsal hareketine ilişkin haberleri, gelişmeleri bir süreliğine uluslararası haber kanallarından, yabancı haber ajanslarından takip etmek zorunda kalmıştır.¹⁶

Öte yandan geleneksel medya yapısı içinde alternatif medya iddiası taşıyan ve hem karasal hem de uydudan yayın yapan Ulusal Kanal, Halk TV, İMÇ gibi televizyon kanalları hem kendi imkânlarıyla hem de direniş alanlarında vatandaş gazeteciliği örneği gösteren direnişçilerin ürettikleri içerikleri paylaşmışlardır. Direnişçilerin akıllı telefon ve tablet bilgisayarlarla internet üzerinden yaptıkları canlı yayınları, kendi ekranlarına taşımışlardır. Ancak bu durum Radyo Televizyon Üst Kurulu'nun dikkatinden kaçmamış ve bu kanallara çeşitli miktarlarda para cezası uygulanmıştır.¹⁷

Ulusal medya bu haldeyken direnişçiler, halkı olup bitenlerden haberdar etmek için kendi reflekslerini geliştirmeye başlamıştır. Birçok vatandaş gazeteciliği ve alternatif medya örnekleriyle karşılaştığımız bu dönemin en önemli mecrası şüphesiz ki iktidar denetiminden kısmen izole durumdaki internet olmuştur. Tam da Castells'in dediği gibi; her şey internetteki sosyal ağlarda başlamıştı, çünkü bu ağlar tarih boyunca iktidarlarının dayanaklarını oluşturan iletişim kanallarını tekelinde tutan hükümetlerin ve şirketlerin tekelinin büyük oranda dışında kalan özerk alanlardı (Castells, 2013:17).

Sosyal medya, özellikle Twitter direnişçilerin organize olmasında, lojistik destek sağlanmasında, alternatif-muhalif haber siteleri (Bianet, sendika.org, ötekilerin postası) anaakım medyada yer almayan haberleri ülke genelinden detaylı olarak aktarmada, Youtube videoları ve webcast¹⁸ yayınları (Çapul.TV, Nabermedya, Kamera Sokak, Ankara Eylem Vakti) televizyon kanallarında yer almayan direnişin ve özellikle de polis şiddetinin görünür kılınmasında etkin rol oynamıştır. Ancak

¹⁶ http://www.radikal.com.tr/dunya/gezi_parki_olaylari_dunya_basininda-1135814

¹⁷ <http://haber.stargazete.com/guncel/rtuk-halk-TVye-gezi-cezasi-verdik/haber-773384>

¹⁸ İnternet tabanlı televizyon yayını <http://en.wikipedia.org/wiki/Webcast>

sosyal medya paylaşımlarının soruşturma veya gözaltı gerekçesi olarak gösterilmesi¹⁹, zaman zaman erişimin engellenmeye çalışılması devlet mekanizmasının sanal olarak oluşan bu kamusal alanı kontrol etmeye yönelik girişimleri olarak görülebilir.

İnternetin, anaakım medyaya göre daha zor denetlenmesi, ucuz ve kolay erişilen bir teknoloji olması, uzmanlık düzeyinde bilgi birikimine ihtiyaç duyulmaması, direnişin kendi medyasının bu mecrada gelişmesi için uygun şartları sağlamıştır. Başbakanın kendisi de sosyal medyayı ulusal medya kadar denetleyemediklerini fark etmiş ve bir konuşmasında sosyal medyadan “Şu anda Twitter denilen bir bela var, yalanın daniskası burada. Sosyal medya denilen şey aslında şu anda toplumların baş belasıdır” şeklinde bahsetmiştir.²⁰ Bu açıklamayı takip eden günlerde iktidar partisini destekleyenlerin sosyal medyaya akın etmesiyle sokaktaki olaylara bir nevi yeni cephe eklenmiş ve direniş sosyal medya aracılığı ile sanal ortama da taşınmıştır. Doğrudan denetleyemediği bir ortamı yandaş kullanıcı hesapları üzerinden kontrol etmek isteyen, sanal ortamda kendi görüşlerini yayma ve gündem oluşturma işlevini elinde tutmak isteyen iktidar partisi yakın zamanda genel merkez bünyesinde Sosyal Medya Koordinasyon Merkezi kurmuştur.²¹ Twitter’daki Ak trolleri buna bir örnek olarak gösterebiliriz. Twitter’da bir konunun gündemin üst sıralarında yer alması (yani TT: trend topic olması) için çok konuşulması veya çok fazla paylaşım yapılması gerekmektedir. Bunun bir yolu ilginç ya da çok tepki çeken bir paylaşım yaparak insanların o konu hakkında konuşmasını sağlayıp ilgili konunun gündemde tutulmaktadır. Bir diğer yol ise desteklenen şahsı devamlı olarak gündeme getirerek TT olmasını sağlamaktır. Ancak iki türlü de birçok hesap üzerinden paylaşımında bulunulması gerekmektedir.²² Gezi Olayları sırasında, olaylarla bir şekilde ilgisi olan

¹⁹ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/23760077.asp>

<http://www.ntvmsnbc.com/id/25466052/>

²⁰ <http://www.ntvmsnbc.com/id/25446690/>

²¹ http://www.zaman.com.tr/politika_ak-parti-secimlere-6-bin-kisilik-twitter-ordusu-ile-girecek_2135304.html

<http://www.haberturk.com/gundem/haber/896216-sosyal-medyada-ordu-kurduk>

²² http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/43247/Sumeyye_nin_twitter_itirafi.html#

herkesin telefonlarıyla çektikleri video veya fotoğrafları hızlı bir şekilde sosyal medyada paylaşmaları, biraz daha gelişmiş teknik donanıma sahip olanların video kamera ve fotoğraf makinesi kullanarak yaptıkları kayıtları küçük bir düzenlemeden geçirdikten sonra internete yüklemeleri, medyanın meşruiyetini kaybettiği günlerde direnişin kendi medyasının oluşmasına ortam hazırlamıştır. Özellikle görsel basının tutumuna karşı çeşitli internet televizyonları, video izleme ve depolama siteleri devreye girmiştir. Protestolar sırasında internet üzerinden yapılan yayınların ön plana çıkmasının en önemli sebebi önceki paragraflarda ortaya koyulan durumların oluşturduğu tepki sonucunda anaakım medyanın direnişçilerin arasına kadar girip direniş alanlarının içinden yayın yapamamasıdır.

Direniş boyunca ve sonrasında, direnişin birçok farklı mecrada kendi medyasını oluşturmaya çalıştığını görmekteyiz. FM 101.9 frekansından ve geziradyo.org adresinden yayın yapan Gezi Radyo, basılı ve çevrim içi yayımlanan Hemzemin Forum Postası ve Gezi Postası, Videooccupy (<http://videoccupy.org/>), Gezi Parkı TV (geziparkiTV.wordpress.com) ve Çapul TV bu medyalara örnektir. Ancak Çapul TV'ye ayrı bir pencere açmak gerekmektedir. Bunun nedeni direniş sırasında Gezi Parkı içerisine geçici stüdyo kurarak haber ve yayınlarının sürekliliğini koruması, gönüllü muhabir ağı ile farklı bölgelerden haberler vermesi, anaakım medyanın takındığı tutum sonucunda itibarının daha da zedelenmesiyle birlikte Çapul TV'nin bilinirliğinin artması, interneti kullanarak hem maddi hem de fiziksel olarak kısıtlı imkânlarla anaakım medyaya alternatif çalışmalar yapılabileceğini göstermesidir. Çapul TV "çapulcu" olarak nitelendirilen halkı dil, din, etnisite, siyasal görüş, sınıfsal farklılıklara göre ayırtırmadan, ötekileştirmeden bünyesinde barındırmaya özen göstermiştir. Çünkü Çapul TV kendisini "direnişin medyası" olarak tanımlamaktadır. Bu tespite paralel olarak Çapul TV kurulma nedenini şu şekilde açıklamaktadır:

"Gezi Parkı Direnişi, Türkiye'de egemen medyanın, içeriğini egemenlerin biçimlendirdiği gerçeği ve içeriğin yapısal ya da siyasal yanlılığı bir yana, uzun yıllardır en temel işlevini yerine getiremez hale geldiğini ve meşruiyetini kaybettiğini toplumun tüm kesimleri tarafından kabul edilen bir gerçeklik olarak su yüzüne çıkardı.

Bu su yüzüne çıkan gerçek, aynı zamanda halkın iletişim hakkının yıllardır gasp edildiğini, insanların sürdürdükleri gündelik yaşamı anlamaları ve anlamlandırmaları sürecinde ihtiyaç duydukları enformasyondan mahrum bırakıldıklarını da ilan etti.²³ ”

---

²³ <http://capul.tv/hakkimizda/>

3. BÖLÜM: ALTERNATİF MEDYA YAKLAŞIMLARI

Alternatif medya genel olarak, ana akım medyanın sürekli yeniden ürettiği egemen toplumsal sistemin hegemonik söylemine karşı yine aynı söylemsel düzlemde eleştiriler getiren medya olarak tanımlanır. Ancak bu eleştirel konumlanmayı sadece söylemsel düzlem ve dolayısıyla üretilen medya metinlerinin muhalefet biçim ve dozajlarıyla ilişkilendirmek alternatif medya kavramını layığıyla anlamamız için yeterli değildir. Bu sebeple de radikal medya, sosyalist medya, azınlık medyası, işçi medyası, LGBTİ medyası, feminist medya gibi adlandırmalar kavramı tüm yön ve boyutlarıyla anlamamızı sağlamaz.

Kavramın medya çalışmaları alanı içindeki tarihsel gelişimine bakıldığında, zaman içinde alternatif finans (örn. ticari olmayan, kar amacı gütmeyen vb), alternatif örgütlenme modelleri (örn. anti-hiyerarşik, heterarşik vb.) ve “izleyicilerle” kurulan farklı ilişki biçimlerinin (örn. katılımcılık, gönüllülük, vb.) üzerinde giderek daha fazla durulduğu göze çarpmaktadır. Örneğin, alternatif medya çalışmalarının henüz medya çalışmaları altında kendine ait özgün bir yere kavuşmadığı, kavramın henüz emekleme yıllarında, Hans Enzensberger (1970,1982), alternatif medyanın kamusal alanın demokratik yeniden düzenlenmesinde büyük bir potansiyele sahip olduğunu medya profesyonelleri ile izleyici arasında kurulan yatay ilişki biçimleri ve alternatif söylemsel pratik üzerinden ifade etmektedir. Özellikle fanzinler gibi bazı medya türleri çerçevesinde üretici ve tüketicilerin bir ve aynı kişiler olabilmesini de söz konusu dönüştürücü potansiyeli açığa çıkaran önemli etkenlerden saymaktadır

Alternatif medya çalışmalarının tarihini, Frankfurt Okulu'nun başlattığı eleştirel medya çalışmalarına dayandırmak mümkündür. Eleştirel çalışmalar özellikle kültür, ideoloji ve kitle iletişim araçlarının işlevleri üzerine yoğunlaşmıştır. Holkhemier ve Adorno “*Aydınlanmanın Diyalektiği*” (1947) kitabında “kültür endüstrisi²⁴”nin

²⁴ “Kültür Endüstrisi” terimi bu kitapta ilk kez kullanılmıştır. Kitabın taslaklarında “kitle kültürü” ifadesi kullanılsa da kitlenin kendisinden kaynaklanan kültür olduğu şeklinde yorumlamasına engel olmak için sonradan değiştirilmiştir (Adorno, 2010:240).

kapitalizmin tahakkümünü yaygınlaştırmak, insanları ve insanların kültürel aktarımlarını metaya dönüştürmek için teknolojiyi kullanmasından ve aklın araçsallaşmasından bahseder (Zipes, 2010:227). Kültür endüstrisinin bir parçası olan kitle iletişim araçları kendi içlerinde bir sistem oluşturarak tahakkümün sesine dönüşürler ve kitlelerin değişmez olduğunu varsaydığı zihnini pekiştirmek, çoğaltmak ve güçlendirmek için ideolojik olarak kullanılır. Kitle ya da iletişim teknikleri birincil öneme sahip değildir (Adorno, 2010: 241). Frankfurt Okulu, oluşturduğu bu eleştirel çerçeveye kültür ve ideolojinin kapitalist düzendeki rolü itibariyle önem atfetmiştir. Adorno bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

“Bilinçli olarak kendileri için karar alan ve yargıda bulunan özerk, bağımsız bireylerin gelişimini engeller kültür endüstrisi. Ne var ki bunlar kendilerini yaşatmak ve geliştirmek amacıyla rüşünü ispat etmiş yetişkinlere gerek duyan demokratik bir toplumun önkoşuludur. Şayet kitleler tepeden bakılarak haksızca yerilmekteyse, kültür endüstrisi onları kitleler haline getirmekte, sonra da onları hor görmekte, bir yandan da inanların dönemin üretim güçlerinin izin verdiğiince olgun olan özgürleşimini engellemekte en az sorumlu olanlar arasında değildir” (Adorno, 2010: 249).

Ancak, medyanın alternatif işlevlere sahip olabileceği fikri üzerine düşünmeye başlayan Adorno değil okulun özgün seslerinden biri olan Walter Benjamin'dir. Benjamin, 'Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilebildiği Çağda Sanat Yapıtı' adlı makalesinde sanatın, tekniğin yarattığı imkânlar doğrultusunda yeniden üretilmesiyle kutsal törenlere dayalı temelinin politik temellere doğru kaymasından bahseder (Benjamin, 2012: 59). Teknik yoluyla sanatın yeniden üretilmesi, onun “biricikliğini” ve “buradallığını” ortadan kaldırarak küresel olarak yayılmasına olanak sağlar. Bu durum gazete, dergi, sinema, film içerikleri için de geçerlidir. Teknik imkanlar sayesinde bu mecraların içeriğinin çoğaltılıp dolaşıma sokulması mesajı zaman ve

mekandan bağımsızlaştırmakta etkisinin artmasını ve paylaşılmasını kolaylaştırmaktadır.

“Gerçeğin kitlelere göre, kitlelerin de gerçeğe göre kendilerine yön vermeleri, gerek düşünme gerekse görü bakımından boyutları sınırsız bir olgu niteliği taşımaktadır” (Benjamin, 2012: 57).

Benjamin'nin dikkat çektiği bir diğer nokta ise teknik gelişmeler sonucunda yazınsal hayatta okuyucu-yazar ayrımının ortadan kalkmaya başlamasıdır. Günlük basındaki okurlara yönelik “mektup köşesi” buna bir örnek olarak verilebilir. Okuyucular sınırlı da olsa artık yazara dönüşmeye teknik olarak hazırdır. Yazınsal yeterlilikleri uzmanlık eğitimlerinden değil politeknik eğitimlerinden kaynaklanmaktadır. Politeknik eğitim içeriğin kamusallaşmasına da olanak sağlar. Bu durum sinema içinde geçerlidir (Benjamin, 2012: 67).

Bertolt Brecht de Benjamin gibi teknik gelişmeler sonucunda iletişim araçlarının etkileşimli hale gelmesinin toplumsal hayatı daha demokratik ve özgürleştirici kılacağına vurgu yapmaktadır. Brecht fikirlerinin temelinde radyoyu alarak radyonun toplumsal işlevini Radyo Kuramı'nda geniş bir biçimde tartışmaktadır. Brecht'e göre radyo dağıtım aracı olmaktan çıkartılıp iletişim aracına dönüştürülmelidir. Radyo, dinleyiciyi dinleyen konumundan çıkartıp aynı zamanda konuşan haline dönüştürebildiğinde yani karşılıklı ilişki yaratabildiği sürece kamu hayatı için muazzam bir iletişim aygıtı olacaktır (Brecht 2012: 18).

“... radyonun görevi bu tür bilgileri almakla sınırlanabilir. Bunun dışında haber ve bilgilerin talep edilmesini örgütleme, yani yönetenlerin verdiği bilgileri, yönetilenlerin sorularına cevaplar haline dönüştürme görevi olmalıdır. Radyo düşünce alışverişini imkânlı kılmalıdır” (Brecht 2012: 19).

Bu nedenle radyo dekoratif duruşundan sıyrılarak toplumsal bir görev üstlenmelidir. Bu görev sadece halkı bilgilendirmek değil, halkın da kendisini eğitici olarak gördüğü bir işlevsellik olmalıdır (Brecht 2012: 20).

Benjamin dışarıda tutulmak kaydıyla, Frankfurt Okulu'nun medya çalışmalarına getirilebilecek eleştiri hâkim medyanın işleyişine ve kitle iletişim araçlarının kullanımına ilişkin çelişkileri ortaya koymasına karşın farklı oluşumlar için yol göstermemesidir. Ancak bu eleştirel çalışmaların günümüzdeki alternatif medya çalışmalarıyla bağlantılarını iletişim süreçlerinin demokratikleşmesi noktasında kurmak mümkündür.

Bugün, John Downing'in 1984 tarihli "*Radical Media (Radikal Medya)*" başlıklı çalışması "alternatif medya" kavramı ile ilgili önemli kuramsal tartışmaların başlangıç noktası olarak alınmaktadır. Downing eserinde alternatif medyayı "radikal medya" olarak tanımlamaktadır. Radikal medya genellikle küçük ölçekli ve birçok farklı türleri olan, hegemonik politikalara karşı farklı bakış açıları sunan medyayı ifade etmektedir. Radikal medyayı alternatif kılan sosyal ve politik değişim için sahip olduğu potansiyeldir. Downing'in temel ilgisi radikal medyanın toplulukları ortak amaç ve çıkarlar doğrultusunda kolektif olarak harekete geçirme ve politik bilinç kazandırma potansiyeli üzerinedir. Downing her ne kadar 1984 tarihli çalışmasında radikal medyayı basılı medya ve radyo yayıncılığının ürünleriyle kısıtlasa da kitabın 2001 tarihli gözden geçirilmiş baskısında radikal medya formlarını genişletir: 18. ve 19. yy. Britanya politik çizgi filmleri, 19. ve 20. yy. başlarında Alman işçi şarkıları, 19. yy halk festivalleri, grafitiler, sokak tiyatroları, posterler alternatif medya ürünleri olarak nitelenir. Rodriguez'e göre, bu gözden geçirme ayrıca popüler kültür teorilerini, izleyici çalışmalarını, Marksist sınıf analizi ve toplumsal hareketleri, P. Freire'nin eleştirel bilinç teorisini, iletişim ve demokrasi teorilerini ve etkileşimli medya araştırmalarını bir araya getirerek alternatif medyayı anlamak ve keşfetmek için bize güçlü ve geniş bir kavramsal çerçeve sunmaktadır (Rodriguez 2001: 14).

Filiz Aydoğan'nın da altını çizdiği gibi Downing, alternatif medyanın toplumdaki aykırı grupların bilinçlenmesinde rol oynadığını belirtir. Alternatif grupları var olan parti ya da politik kurumlardan ayrı tutar. Çünkü bu gruplar kolektif olarak işler, hiyerarşik yapılanma yoktur, biçimsel değildir. Ortak çıkarlar etrafında birleşmiştir (Aydoğan, 2011: 76). Downing (1984, 2001) radikal medyayı toplumsal hareket medyası olarak tanımlamıştır ve söz konusu hareketlerle ilişkisini teorik bir çerçeveye oturtmuştur. Downing'in bir bakıma “başkaldırı iletişimi” olarak da nitelediği alternatif medya, hem ürettiği haberler ve yaptığı yorumlarla statükoya karşı çıkar hem de kapitalist üretim yollarıyla mücadele eder. Alternatif medyanın amacı toplumsal ve politik değişim ise medya bu mücadelede hayati önem taşır. Downing bu durumu “prefigüratif (işaret edici) politikalar” olarak tanımlar ve Indymedia örneğini verir. Çünkü yazara göre bu oluşum bağımsız, tekelci olmayan, demokratik ve kendini yöneten bir medya örneğidir.

Downing'e göre alternatif medya yalnızca ne söylediğiyle değil nasıl organize olduğuyla da farklılaşmaktadır. Dolayısıyla alternatif medya;

- 1) Radikal medya katılımcılarını sosyal hayatın çok boyutlu gerçekliğini vurgulama yönünde teşvik etmelidir
- 2) Partizan olsa bile asla bir partiye ya da elit bir azınlığa ait olmamalıdır
- 3) Sosyalliği ve yaratıcılığıyla kurumlar üzerinde olmalıdır
- 4) Politik olarak prefigüratif olmalıdır (Downing, 1984: 17)

Roger Silverstone *“Why Study the Media? (Medyayı niçin çalışmalı?)”* (1999) kitabında alternatif medyanın, belirli toplulukların ekonomik, siyasal ve toplumsal alandaki etkinliklerinin azaltılması veya tersine çevrilmesi için alternatif seslere yeni alanlar oluşturmasından bahseder. Downing'in radikal medya kavramsallaştırmasına

göndermede bulunarak, alternatif medyayı topluluk çıkarlarına ve farklı seslerin duyulmasına olanak sağlayan medya olarak tanımlarken radikal medyanın ise daha devrimci ve toplumsal değişimi ön plana çıkaran medya olduğunu belirtir. Bu nedenle alternatif medya radikal medyayı kapsayan daha geniş bir kavram olduğundan alternatif medya genellemesini kullanmak gerektiğini belirtir.

Alternatif medya ile ilgili çalışmaların büyük bir kısmı alternatif medyanın anaakım medyadan farkı üzerine odaklanır. Örneğin Haas'a (2004) göre, alternatif medya genellikle anaakım medyada temsil imkânı bulamayan muhalif kesimlere temsil sağlaması ve sosyal, siyasal reformun taraftarlığı ile tanımlanmıştır. Halbuki Bailey ve diğerlerinin, "*Understanding Alternative Media (Alternatif Medyayı Anlamak)*" (2007) başlıklı eseri bu anlayışın ötesine geçmeye çalışmaktadır. Yazarların ortaya koyduğu dört yaklaşım alternatif medyanın çeşitliliğini ve ilişkiselliğini ortaya koyma çabasıdır.

Yazarların görüşüne göre alternatif medya topluluklara yerel ticari basında kendilerini temsil etme imkânı sunar. Yerel ticari basın özerk ve muhalif özellikler gösterdiğinden burada yer alan topluluklar özgün gazetecilik pratiklerini ve dağıtım ağlarını geliştirdiklerinde kendilerini temsil etme olanağı bulabilirler. Bu nedenle birinci ve ikinci yaklaşımın medyanın üretim boyutu üzerinde durduğunu görmekteyiz.

Bailey ve diğerlerinin birinci yaklaşımında topluluk medyası ele alınmaktadır. Alternatif medya ortak çıkar ya da amaçlar etrafında birleşmiş toplulukların bağlarının güçlendirilmesine ve ortak konuların tartışılması için ortam oluşturulmasına katkıda bulunur. Bu yaklaşımda alternatif medya, izleyicilerini topluluğun üyesi olarak gördüğünden onlara katılım ve erişim imkânı sağlar. Böylece başka mecralarda ve özellikle de anaakımda temsil olanağı bulamayan topluluklar yine kendi medyaları aracılığıyla kendilerini ifade edebilmiş olurlar.

İkinci yaklaşımda alternatif medya anaakım medyanın hegemonik eleştirisi olarak görüldüğünden iki medya arasındaki fark vurgulanır. Alternatif medya anaakım medyanın tahakkümüne karşı çıkış yolları, farklı ideolojileri ve farklı söylemleri barındırır.

Üçüncü yaklaşım alternatif medyayı sivil toplumla ilişkilendirir. Sivil toplum medyası, kamu medyası ve ticari medya arasında üçüncü bir ses olarak değerlendirilir. Bu durumda alternatif medya sermaye ve devletin ötesinde vatandaşın sesine, sözüne yer vermesi itibarıyla günümüz liberal demokrasileri için de vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

Dördüncüsü rizomatik²⁵ medya olarak adlandırılan yaklaşımdır. Bu yaklaşımda alternatif medya farklı alanlarda mücadele veren insanların ve toplumsal hareketlerin birleşme noktasıdır. Bu yaklaşım farklı mücadeleleri ve hareketleri içerisinde barındırdığından demokrasinin gelişmesine de katkıda bulunur. Rizomatik medya, kamusal ve ticari medya kuruluşlarının hem birbirleriyle hem de alternatif medya ile ilişkilerini de sorgular. Alternatif medyanın belirsiz yapısı onun gizliliğini koruduğundan ele geçirilmezliğini sağlar ve bağımsızlığını garanti altına alır. Bu nedenle alternatif medya toplum kökenli olarak görülür. Bu bakış açısı alternatif medyayı;

- küçük ölçekli, özel topluluklara seslenen, farklılıklara saygı gösteren
- devletten ve piyasadan bağımsız
- izleyicinin ulaşabilirliğine ve katılımına açık

---

²⁵ Rizomatik düşünce Deleuze ve Guattari'nin hiyerarşik olmayan ve çeşitlilik içeren bir teoriyi anlatmak için geliştirdikleri kavramdır. Bu düşünce içerisinde heterojenliği barındırarak teknolojinin, insanların, metinlerin farklılıklarının ve çeşitliliklerinin bağlantıları üzerinde durur. Bu yaklaşım alternatif medyanın yerel ve küresel medyalar arasında bölünmeyi engelleyen tarafına vurgu yapar ve bunların birbirini etkileme potansiyeli olduğunu dile getirir (Bailey ve diğerleri, 2007: 124).

- hiyerarşik yapılanmada bulunmayan medya olarak tanımlar. (Bailey ve diğerleri, 2007: 7-27).

Bailey ve diğerlerinin üçüncü ve dördüncü yaklaşımı medya yerine daha çok topluluk merkezli olduğundan alternatif medya üretimlerinin toplumsal ve siyasal hayata etki etmek amacıyla kullanılmasına odaklanmıştır.

Chris Atton ise, alternatif medya tartışmalarına katılım, örgütlenme ve üretim noktalarında katkıda bulunur. Alternatif medya içerik, biçim, kullanılan teknikler, dağıtım mantığı ve kanalları, toplumsal ilişkileri dönüştürmedeki rolü ve/veya sorumlulukları ile dikey iletişim süreçlerini değiştirme noktasında anaakım medyadan ayrılmalıdır (Atton, 2002: 27). Buna bağlı olarak Atton alternatif medyayı, anaakım medya endüstrisi ve ağları dışında üretim yapan, karşıt grupların, muhaliflerin, politik azınlıkların vs. oluşturduğu herhangi bir eğitim ya da mesleki profesyonellik içermek zorunda olmayan medya olarak tanımlar. Alternatif medya radikal içeriklere sahiptir. Hiyerarşik olmayan ve ticari amaçlar beslemeyen örgütlenme biçimi ile anaakım medyadan farklıdır. Bu yapı alternatif medyanın pazar ilişkilerinden bağımsız ve karşılıklı etkileşime açık yapıda olmasına olanak sağlar (Atton, 2011: 16).

Atton'a göre alternatif medya hem kişisel özelliklerin ve alt kültürel kimliklerin ortaya çıkarıldığı hem de sosyal ve politik alandaki radikal yönelimlerin keşfedildiği alan olabilir. Atton, alternatif medya pratiklerinin aynı zamanda günlük hayatın pratiklerini barındırdığından oluşturulan içeriklerin politik, ekonomik, kültürel ve sosyal olarak toplumun daha geniş kesimine hitap edeceğini belirtir. Anaakım medya politik ilişkilerinin çizdiği sınırlar nedeniyle hâkim politik dili kullanırken vatandaşlar kullandıkları medya ile kendi politik dillerini oluşturur ve bunları kullanırlar. Alternatif medyanın üretim süreçlerine aktif katılımında bulunmak aynı zamanda politik eğitimi de beraberinde getirir. Burada kısaca belirtilen nedenlerden dolayı Atton bu pratikleri “alternatif medya” veya “alternatif gazetecilik” olarak tanımlayabileceğimizi söyler (Atton, 2011: 16).

Nick Couldry (2000) ise alternatif medyayı anaakım medyaya karşı meydan okuma olarak ele alır ve alternatif medyanın, anaakım medyanın gücüne meydan okuması için pratik ürünler ortaya koymasına gerek olmadığını belirtir. Vatandaşlar kendi medyalarını yaratmadan var oluşlarını “ortak aklın ve sıradan insanların oluşturduğu medyatik kamu alanlarında” kaydederek meydan okumalarını gerçekleştirebilirler. Couldry alternatif medya üretimlerinin sosyal alanda daha kapsayıcı ve daha fazla demokratik formları içerdiğini belirtir. Aynı zamanda alternatif medya kullanımları anaakım medyanın gücünün yeniden düzenlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle alternatif medya projeleri veya üretimleri hâkim medya alanlarının yıkılmasına yol açar. Bu meydan okumalar ve alternatif medya üretimleri devam ettikçe karşı kamusal alanlarda oluşacaktır. Yine bu noktada Coldry, Pierre Bourdieu'nun (1991) “sembolik güç” kavramsallaştırmasından yararlanarak alternatif medya aracılığıyla endüstrileşmiş ve profesyonelleşmiş medya gücünün ürettiği sembolik formlara itiraz eder ve bunlarla mücadeleye girişir.

Christian Fuchs (2010) alternatif medyayı eleştirel medya olarak ele alır ve inceler. Eleştirel medya toplumun bütün egemen yönlerine eleştiride bulunmalıdır. Fuchs'a göre vatandaş gazeteciliği pratikleri protesto hareketlerinin bir parçasıdır. Tüketiciler üretici konumuna geçerken izleyiciler de daha aktif hale gelmektedir. Alternatif medyaların toplumsal protesto hareketleri ile bağlantıları çoğunlukla iletişim, bilgi akışı, koordinasyon ve dayanışma sağlama noktasındadır. Fuchs, egemen medyanın içerik ve biçim bakımından ideolojik olduğuna dikkat çeker. Bu içerik popüler ve satılabilen özellikteki içeriktir. İçeriğin bir biçimi olan haberler de ideolojik olup manipülasyona yöneliktir. Bunlar aslında toplumun genelini ilgilendirmeyen ve onlar için önem teşkil etmeyen haberlerdir.

Eleştirel medya ise tam tersine eleştirel içerik ve biçimlere sahiptir. Muhafif içerikleri barındırmakla birlikte sesi çıkmayanların sesi, gücü olmayanların gücü olmayı amaçlar. Bu tür alternatif/eleştirel medyalar tabana ait medya oluşumlarıdır. Sahiplik ilişkisi ortak girişim şeklindedir ve kararlar konsensüsa varılarak alınır. Hiyerarşiye,

otoriteye ve ücret dağılımına dayalı bir ilişki biçimi yoktur, güç dağılımı simetriktir. Bu medyalar ticari olmamaya odaklanmışlardır. Reklam veya ticari bir satış söz konusu olamaz. Ekonomik kaynakları kendi kendini yönetme vardır. Bu kaynaklar bağışlar, fonlar, özel kaynaklar olabilir. (Fuchs, 2010: 173-192)

Latin Amerika’da alternatif medya çalışmaları yapan Clemencia Rodriguez (2001) “vatandaş medyası” (citizens’ media) terimini kullanarak topluluk medyası, otonom medya, katılımcı medya ve radikal medyayı kapsayan bir alternatif medya tanımlaması ortaya koymaktadır. Rodriguez “vatandaş medyası” terimini kullanmasındaki amacını, alternatif medya kavramının bizi sadece anaakım medyaya alternatifler üretmeye yönelteceğini ve bu durumun zamanla alternatif medyanın kendisini sınırlandıracağını ileri sürerek açıklar. (Rodriguez, 2001:20). Bu kavramsallaştırmayla birlikte iletişim ve medya alanındaki akademik çalışmalarda “vatandaş medyası” (citizens’ media) terimi, vatandaşların ve kolektiflerin hem konvansiyonel medyayı hem de bilgi ve iletişim teknolojilerini kontrol edip kullanabilmeleriyle bilgi edinme ve iletişime geçme ihtiyaçlarını karşılayarak politik temsillerini daha güçlü hale getirmelerine referans olacak şekilde kullanılmaktadır. Rodriguez’e göre alternatif medya, kurumsallaşmamış, ticarileşmemiş ve profesyonelleşmemiş olup katılımı tetikleyici özellikler barındırmalıdır (Rodriguez 2011: 101). Alankuş, Rodriguez’in kavramsallaştırmasında bahsi geçen vatandaşın liberalizmin kısıtlı çerçevesinde kalmış pasif birey olmadığını, aksine, siyasal pratiklere dâhil olan, kültürel ve tarihsel kimliklerini devam ettiren aktif özne olduğunu belirtmektedir (Rodriguez 2008: 219).

Rodriguez alternatif medya üzerine yapılan akademik çalışmaları iki guruba ayırır. Birinci grup alternatif medyanın oluşum süreci, finansman kaynakları, program türleri gibi yapısal özelliklerini detaylı olarak inceleyen çalışmalardır. İkinci grup ise alternatif medyanın özüne inerek iletişim süreçleri ve demokrasi üzerine teorik analizler geliştiren çalışmalardır. Rodriguez kendisini ikinci grup çalışmalar içerisinde konumlandırmaktadır (Rodriguez, 2001: 11). İletişim süreçlerinin demokratikleşmesi

çalışmaları çerçevesinde Rodriguez, Couldry ve Downing, yıllık organize ettikleri konferanslar sonucunda 2001 yılında vatandaş medyası üzerine çalışan akademisyenler ve aktivistler arasında küresel bir ağ oluşturmak amacıyla “*OURMedia*’yı (www.ourmedianet.org)” oluşturmuştur (Rodriguez, 2010: 132).

Rodriguez alternatif medya sayesinde iletişim süreçlerinin daha demokratik hale geleceğini söyleyerek, iletişimin demokratikleşmesi tartışmalarının yeniden konumlandırılmasında eski kavramların yerel ölçeklere mutlak biçimde yeniden uyarlanmasının ötesine geçilmesi gerektiğini tartışmaya açar. Bu tartışmaların sağladığı yeni yönelimler alternatif medya içerisinde iletişimin demokratikleşmesine dair yeni kavramsal çerçeveleri bulmaya yardım edecektir (Rodriguez, 2011: 99).

Rodriguez Mouffe’nin radikal demokrasi ve vatandaşlık kavramsallaştırmasına göndermede bulunarak, yurttaşların kimliklerini, sosyal çevrelerini dönüştürecek gücün alternatif medyaya aktif katılımları ile gerçekleşebileceğini belirtir (Rodriguez 2001: 19).

“Birinci olarak kurumsallaşmış medya ortamının dönüşümü için aktif bir düzeltme isteğiyle kolektiflik tarafından harekete geçirilir. İkinci olarak yurttaş medyası sosyal kodlara, meşru kimliklere, kurumsallaşmış sosyal ilişkilere karşı koyar. Üçüncü olarak bu iletişim pratikleri topluluğun gücünü içerir, bu güç dönüşüm ve değişim olanaklarını barındırır.” (Rodriguez, 2001: 20).

Rodriguez, Nikaragua, Katalunya, Birleşik Devletler, Şili ve Kolombiya’da çeşitli topluluklar üzerine yaptığı yurttaş medyası çalışmaları sonucunda bir topluluğun herhangi bir medya aracına sahip olmasının o medyayı doğrudan yurttaş medyası yapmayacağını vurgulamaktadır. Sahip olunan medyanın yurttaş medyası olabilmesi için topluluk üyeleri ve/veya yerel üreticiler tarafından kendi kimliklerini ortaya

koyabilmede, varoluşlarını yeniden üretmede ve nihai olarak topluluğun devamlılığını sağlamak amacıyla kullanılmalıdır (Rodriguez, 2011:101).

Sevda Alankuş'un da belirttiği gibi Rodriguez'in yurttaş medyası kavramsallaştırmasının diğer alternatif medya tanımlamalardan farklı olan yanı medya ya da teknoloji tabanlı olmayıp toplum odaklı olmasıdır. Böylece alternatif medyanın özelliklerin anlamak için toplumdan yola çıkmak gerektiğinin altı çizilmektedir.

Alankuş, "başka medya" ya da "öteki medya" adıyla ifade ettiği alternatif medyayı, küreselleşme temelinde tartışır. Mevcut küresel medya düzeni içerisinde hegemonyasını sürdüren grupların sesi daha çok çıktığı için iktidarları yeniden üretilir. Bu durumda hâkim medyada yer bulamayan ötekilerin kendilerini ifade etmelerinin tek olanağı kendi medyaları olduğundan bu medyaların devam ettirilmesi önemlidir. Alankuş liberal demokrasi kuramlarında yer alan medyanın dördüncü güç olmasına atıfla, farklı bir demokrasi arayışında olanlar için de alternatif medyanın "beşinci güç"²⁶ olması gerektiğini söyler (Alankuş, 2008: 179).

Funda Başaran ise günümüzde gelişen iletişim teknolojilerinin desteğiyle alternatif medyanın hem hâkim enformasyon üretim biçimlerinin hegemonik ve ticari yapısına başkaldıracak şekilde, hem de katılımcılıkla yaygınlığın paralel seviyede tutulduğu daha demokratik bir medya alanı olarak tasarlanması gerektiğini belirtir. Bu şekilde tasarlanacak alternatif iletişim ortamının özellikleri ise şunlardır:

---

²⁶ Medyanın beşinci güç olmasıyla ilgili tartışmalar için bakınız;

William Dutton, (2010) *The Fifth Estate: Democratic Social Accountability Through the Emerging Network of Networks*

(2012), *The Internet and Democratic Accountability: The Rise of the Fifth Estate*

(2012), *The Fifth Estate: A New Governance Challenge*

Julian Assange, (2012) *Cyberpunks: Freedom and the Future of Internet*

Fifth Estate, (2012) Yön: Bill Condon

1. Daha eşitlikçi ve demokratik toplum düzenine geçiş mücadelesi içinde yer almak
2. Sunulan içeriğin politik, sosyal ve kültürel düzeylerde radikal olması, egemen medya tarafından bilerek görmezden gelinen, insan hayatının her alanına dair bilgiyi üretmeye katkı ve bu tür bilginin sunumu ve yaygın dolaşıma girmesi için uygun bir platform sağlamak
3. Bilgi üretim sürecinde hiyerarşik yapılanmaya karşı çıkmak ve profesyonel-amatör ayrımı yapmamak, içerik üretiminde ve sunumunda hiyerarşik yapılanmadan uzak yatay, eşitlikçi ve katılımcı bir yapılanmaya sahip olmak
4. Ticari olmamak, piyasa ilişkileri dışında olmak, ticari faaliyetlerle asla bağı olmadan kendi maliyetlerini karşılayabilmek
5. İletişim sürecinin ve bunun sonucunda üretilen bilginin ticarileştirilmesine karşı mücadele vermek (Başaran, 2010: 263-264).

Alternatif medya üzerine yapılan kavramsallaştırmalar ve tartışmalar farklı boyutlarda devam etse de ortak noktaları bulunmaktadır. Bunlar daha çok örgütlenme biçimi, içerik üretim süreçleri ve ekonomik yapılanmalarına ilişkindir. Anaakım medyanın dikey ve hiyerarşik yapısına karşın alternatif medya daha ziyade yatay ve hiyerarşik olmayan örgütlenme modellerine sahiptir. Ticari faaliyete ya yer verilmez ya da kar amacı güdülerek yapılmaz. Genel olarak amatör ruhla harmanlanmış bir yarı profesyonellik hali hâkimdir. Anaakım medyanın ücretlendirme politikaları alternatif medya oluşumlarında görülmez. Alternatif medyanın içerik oluşturmadaki zenginliği ise katılıma açık demokratik yapısından, farklı seslere yer vermesinden, toplumsal muhalefetten ve karşı kamusal alanlar oluşturabilmesinden kaynaklanır. Neticede, alternatif medya girişimleri varoluş ve devamlılıklarını bu özellikleri farklı miktar ve oranlarda bulundurmalarıyla ilişkili olarak tanınırlar.

Türkiye'nin, son yıllarına baktığımızda bu özelliklere sahip birçok alternatif medya girişimine rastlamak mümkündür. Bu girişimlerin ortaya çıkış nedenleri arasında, medyanın siyasal ve ekonomik ilişkiler sonucu 'tarafsız' ve 'doğru' haber aktarma özelliğini iyiden iyiye kaybetmesi, hâkim olan ideolojilerin/görüşlerin sürekli yeniden üretilmesi, toplumun bütün kesimlerine eşit temsil ve kendilerini ifade imkânı sağlanmaması ilk akla gelenlerdir. Bu durum akademisyenlerin de dikkatini çekmiş ve alternatif medya üzerine yazılan makalelerin, yüksek lisans ve doktora tezlerinin sayısı artmaya başlamıştır. Akademik çalışmalara konu olan bu alternatif medya örnekleri hem yeni medya araçlarını hem de konvansiyonel medya araçlarını kullanmaktadır. Bu çalışmalara en çok konu olan oluşum IPS İletişim Vakfı tarafından başlatılan ve "Basın özgürlüğü ve bağımsız gazeteciliği takip etmek ve korumak için ülke çapında bir ağ kurma" amacıyla olan Bianet örneğidir. Alankuş Bianet'i tanımlarken yaygın medya karşısında yerel medyayı güçlendirerek, yerel medyanın hem haber yapma biçimi hem de örgütlenme modeli ile alternatif haber kaynağı haline getirilmesi gerektiğinden bahseder (Alankuş, 2003:5-25).

Türkiye'de alternatif medya literatürüne hızlıca baktığımızda Bianet'i konu alan iki yüksek lisans tezi, Azade Aslan (2005) ve Yücel Mete (2008), ile Ahmet Taylan'ın (2012) doktora tezi, bulunmaktadır. Bu çalışmalar (Bianet'in bu alandaki ilk örneklerden birisi olması nedeniyle) alternatif gazetecilik pratiklerinin oluşturulması açısından önemlidir ve Bianet'in alternatif yapısı ve işleyişine dair birçok bilgi ve bulgu barındırmaktadır. Ayrıca, Figen Algül'ün (2012) diğer bir alternatif medya örneği olan Nor Radyo'yu topluluk medyası bağlamında incelediği doktora çalışması vardır.

Serap Güzelcan Şenol'un (2010) kadın hareketi ve feminist yayıncılık örneği olarak Pazartesi Dergisi konulu yüksek lisans tezi, Çağdaş Ceyhan'ın (2008) alternatif medya örnekleri olarak Ahali ve Mülksüzler Gazetelerini incelediği yüksek lisan tezi ile Şeyma Balcı'nın Halkevleri'nin alternatif yayın organı olarak Halkın Sesi Gazetesi'ni incelediği çalışması konvansiyonel iletişim araçları ile oluşturulan

alternatif medya çalışmalarının örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmalar belirli bir siyasal ya da toplumsal grubun kendi alternatif medyalarını nasıl oluşturduğu üzerine odaklanmıştır.

Bora Ataman'ın (1998) "Kamusal Alan ve Alternatif Kamusal Televizyon Yayıncılığı" başlığını taşıyan ve Kanada'da yayın yapan emekçi televizyonu Working TV üzerinden alternatif kamusal televizyon yayıncılığını tartıştığı yüksek lisans tezi bu alanda yapılan ilk çalışmalar arasındadır. Ataman çalışmasında, bugün İşçi Partisi'nin yayın organı olarak tanınan Ulusal Kanal'ın kuruluş çalışmalarında yer almış bir iletişimci olarak bu inisiyatifte, Marksizm'le harmanladığı Habermas'ın (1969) kamusal alan kuramından hareketle eleştirel bir bakış getirmiştir. M. Emre Köksalan (2010) "Alternatif Televizyon: Olanaklar ve Uygulamalar" adlı eserinde geleneksel anlamda bildiğimiz televizyon üretimlerine ve kullanımlarına içerik üretimi, kullanım biçimleri ve teknik altyapısı itibariyle alternatif bir televizyon oluşturularak başka bir iletişim ortamının yaratılması süreçlerini incelemiştir. Bu çalışmada hem alternatif televizyon oluşturma sürecinin kuramsal tartışmaları yer alırken hem de farklı alanlarda ki kullanım örnekleri incelenmiştir.

İnternet alanında örgütlenen alternatif medya çalışmalarına baktığımızda ise Funda Başaran'ın (2010) sendika.org haber sitesini alternatif bir yayın organı olarak incelediği çalışması, Aydan Özsoy'un (2014) alternatif medya örneği olarak Çapul TV'yi incelediği makalesi karşımıza çıkmaktadır.

4. BÖLÜM: VATANDAŞ MEDYASI PRATIĞİ OLARAK ÇAPUL TV

4.1. Gezi Direnişi ve Çapul TV'nin Yayına Başlaması

Gezi Protestoları sırasında internet özellikle sosyal medya, diğer benzer protestolarda olduğu gibi, yeni kolektif aktörlerin geliştiği, yeni iletişim kanallarının ve farklı ifade türlerinin ortaya çıktığı bir alan olmuştur. Başka benzer hareketlerde de olduğu gibi Facebook ve Twitter hesapları üzerinden veya yeni oluşturulmuş internet siteleri üzerinden yurttaş gazeteciliğinin önemli örnekleri sergilenmiştir (Gerbaudo, 2012:xvi). Bu tez çalışmasının konusu olan Çapul TV'de bu örneklerin başında gelmektedir.

Çalışma kapsamında derinlemesine görüşme yapılan Çapul TV çekirdek ekibinin birbiriyle tanışıklığı 12 yıllık internet haberciliği tecrübesine sahip olan www.sendika.org sitesine dayanmaktadır. Görüşülen kişiler aynı zamanda 2009 yılındaki Tekel Direnişi de dâhil olmak üzere çeşitli toplumsal muhalefet alanlarından www.sendika.tv internet sitesi üzerinden canlı yayınlar yapmışlardır. Bu süreç içerisinde hem toplumsal muhalefeti şekillendiren dinamiklerin öğrenilmesi hem de yayıncılık tekniklerinin kullanılmasıyla kazanılan deneyim Gezi Direnişi sırasında Çapul TV'ye de yansımıştır.

Anaakım medya, içerisinde bulunduğu siyasal-ekonomik ilişkiler nedeniyle Gezi Direnişi sırasındaki olayları bir süre görmezden gelmeyi tercih etmiştir. Sağlıklı bilgi ve haber akışının olmadığı bu dönemde direnişin içerisinde herhangi bir politik kimliği olmayan veya bu kimliğini ön plana çıkarmayan vatandaş haberciler belirmeye başlamıştır. Bu sayede internet en önemli bilgi edinme kaynağı olmuştur. Aynı zamanda daha önceki bölümde bahsettiğimiz üzere Downing'in alternatif medya yaklaşımına uyan, bireyleri ortak politik çıkarlar için kolektif hareket etmeye yönelten küçük ölçekli ve farklı biçimdeki medya oluşumları da kendini göstermektedir. Böyle

bir ortamda Çapul TV, Gezi Parkı direnişinin 10. gününde (6 Haziran 2013) Gezi Kafe'nin bir bölümünün düzenlenmesiyle oluşturulan geçici stüdyodan yayına başlamıştır. Stüdyonun taşınabilir olması ve temel teknik özellikleri barındırmasının yanı sıra Gezi Parkı'nın bir halk isyanının merkezi olması ve Çapul TV'nin de bu isyanın medya ayağını oluşturmasından hareketle yayın mekânının “sahra stüdyosu” olarak nitelendirilmesi ekip tarafından uygun görülmüştür. Çapul TV içerisindeki ortak görüş bu direnişin kendi mecrasını yaratması gerektiği yönündedir. Bu süreci ekip üyelerinden Seda şöyle anlatıyor:

“Çapul TV Gezi Direnişi içinde açığa çıkan bir fikirdi. Büyük bir sermaye birikim alanı olarak örgütlenmiş olan egemen medyanın piyasa kurallarına göre üretip ilettiği enformasyonun yetersizliği ve toplumsal ihtiyaçları karşılayamıyor oluşu Gezi Direnişi sırasında tüm çıplaklığı ile açığa çıktı. Herkes biliyordu ki İstanbul'da Taksim'de tüm ülkenin geleceğini kuran bir şeyler oluyordu. Ancak bu olanlara dair enformasyona orada olmak dışında erişebilmenin imkânları son derece kısıtlıydı. Bu durum, Gezi Direnişi tüm kentlere yayılırken daha da vahim boyutlara ulaştı. İşte bu durumu bir parça da olsa giderebilmek adına doğrudan Gezi Parkı'nın içinden, direnenlerin kendi deneyimlerini ve düşüncelerini aktarabilecekleri, izleyenlerin de ilk elden dolayımlanmış enformasyonu edinebilecekleri bir kanal arayışı ile Çapul TV fikri açığa çıktı.”

Çapul TV, ismini Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'nın direnişçileri çapulcu olarak nitelendirmesinden alırken, logosunda ise direniş sırasında anaakım medyada yayınlanan penguen belgeseline gönderme olarak pengueni kullanmıştır. Bu durumu ekip üyesi Mert şöyle açıklıyor:

“...Gezi Parkı'ndaki insanlar; gençler, marjinaler, CHP'liler, AKP düşmanları, başörtüsü düşmanları ve çapulcu diye tarif edilmeye çalışıldı. Muktedirin bu hakaretleri halk tarafından sahiplenildi. O nedenle çapulcudan ve Gezi'nin anonim karakterine dâhil olma açısından Çapul TV adını almayı tercih ettik.

4.2. Zaman-Mekân: Mobil Stüdyodan Sabit Stüdyoya

Direniş sırasında hem Gezi Parkı'ndaki kalabalığın neden olacağı sorunlar hem de polis müdahaleleri açık hava stüdyosundan yayın yapmayı imkânsız hale getirmiştir. Çapul TV stüdyosu için Gezi Kafe'nin seçilmesi parkta yayın yapmaya uygun ve korunaklı tek yer olmasındandır. Bu stüdyo direnişin kendi medyasını oluşturup birinci kaynaktan haber akışını sağlamak açısından hayati konumdadır. Orkun mobil stüdyosunun önemini şöyle açıklamaktadır:

“Gezi Parkı stüdyomuzdu, bu çok önemliydi. İnsanların gözü kulağı bir yanda Ankara'da, Eskişehir'de, Adana'da, İzmir'deydi ama en çok Gezi Parkı'ndaydı çünkü bu şeyin dinamiği Gezi Parkı idi. Oraya 7/24 konuşlandık... Her olayın olduğu yere kameramızı çevirmek çok zordu bunun yerine en merkezi kalbi denilen yere Gezi Parkı'na kameramızı koyduk ve oradaki insanların sıcaklığıyla aslında bu yayınları götürdük. Orada Gezi Parkı sürecinde insanlar ne yaşadıklarını anlattılar. Gezi Parkı'nda kameramız bazen müdahaleyi göremiyordu belki ama oradan gelen insanlar hemen stüdyoya konuk olup orada ne olduğunu gazlardan nasıl etkilendiğini sıcaklığına anlatıyordu bu bir çekim merkezi oluşturdu. Elbette bu nedenle olayın kalbinde olmak önemliydi.”

Harvey'in de belirttiği gibi “mekân üzerindeki hakimiyet, günlük hayat içerisinde ve üzerinde toplumsal iktidar kurmanın temel ve kapsayıcı bir kaynağıdır (Harvey, 2010:255).” Bu noktadan hareketle iktidarın parkın işgal edilmesiyle sarsılan otoritesini geri almak amacıyla 16 Haziran 2013 tarihinde polis müdahalesi geldi ve Gezi Parkı polis tarafından boşaltıldı. Gezi Parkı'nın boşaltılması direnişin dönüm noktası olmuş ve mekan-zamana bağlı gelişen toplumsal direnişin bağlamı değişmiştir. Artık Gezi Parkı direnişçilerin kontrolünden çıktığı için parçalanmış daha küçük ölçeklerde örgütlenen muhalefet biçimleri karşımıza çıkmaktadır. Bunun bir örneği Temmuz ve Eylül ayları arasında İstanbul'un çeşitli yerlerinde yapılan park forumlarıdır. Ancak kış aylarının gelmesiyle birlikte forumlara katılımlarda azalmalar

olmuş ve forumlar kapalı mekânlara taşınmak zorunda kalmıştır. Bu biçim değiştirmiş örgütlenmenin bir örneği de işgal ve dayanışma evleridir. Bu evlerde çeşitli toplantılar ve etkinlikler yapılarak direniş ruhu canlı tutulmaya çalışılmaktadır. Toplumsal hareketin yön ve biçim değiştirmesi Çapul TV’yi de etkilemiştir. Direniş haberlerinin devamlılığının sağlanması açısından forumlardan yapılacak canlı yayınlar için gezici stüdyo zaman zaman forum alanlarına kurulmuştur. İşgal ve dayanışma evlerinden yayınlar yapılmıştır.

Direnişin ilk zamanlarında, yayın öncesi toplantılar ve malzeme deposu olarak sendika.org’un Galatasaray’daki ofisi kullanılıyordu. Bu ofiste sabit bir stüdyo ve düzenli yayın yapacak teknik altyapı olanakları fazla yoktu. Ancak direnişin canlı tutulması için yayınların devamlılığının sağlanması gerekiyordu. Bir yandan da yaz mevsiminin sonlarına gelmesiyle açık alanlardan yayın yapmak zorlaşıyordu. Sabit stüdyoya olan ihtiyacı Orkun şu şekilde aktarmaktadır:

“İlk etapta bir stüdyo oluşturma fikrimiz var. Stüdyonun eksikliğini hissediyoruz. Şu anda düşündüğümüz kadarıyla günde 1 saat canlı yayın diğer saatlerde oluşturduğumuz programları yayınlayarak, sitenin sadece eski kayıtların döndüğü video depolama sitesi olmasını istemiyoruz. Onun için sürekli üreten aktif halini kurmaya çalışıyoruz.”

Bu iki temel neden ekibi merkezi, fiziksel olarak sabit stüdyo kurulabilecek nitelikte ve özellikle internetin teknik altyapısına kolay erişim sağlayacak bir yer aramaya yöneltmiştir. Bu arayışlar sonunda halen kullanılmakta olan Harbiye’deki ofiste karar kılınarak buraya taşınılmıştır. Yeni ofis sendika.org ile beraber kiralanmıştır. Ofis temel olarak iki bölüme ayrılmıştır. Bir bölüm stüdyo ve reji olarak hazırlanırken, diğer bölüm ise sendika.org haber sitesinin merkezi olarak düzenlenmiştir. Taşınma, dekorasyon ve altyapı kurulum işlerinin tamamlanmasıyla birlikte eski ofisten farklı olarak yeni ofisin bina ziline ve daire kapısına Çapul TV logosu koyulmuştur. Bu

süreçler sonunda Çapul TV yeni stüdyosundan ilk canlı yayını 24 Ekim 2013 tarihinde gerçekleştirmiştir.

4.3. Örgütlenme

Çapul TV ekibinin tanışmasını ve sonrasında bir araya gelmesini sağlayan unsur Halkevleri²⁷ ve sendika.org haber sitesidir. Ekip üyelerinin çeşitli zamanlarda Halkevleri ile ilişkisi olmuş ve bazılarının ilişkisi halen de devam etmektedir. Ekip üyesi Mert bu ilişkiyi “yatay ve kişisel” olarak tanımlamaktadır. Seda da bu ilişkiye rağmen Çapul TV’nin Gezi Direnişi çerçevesinde ayrı bir konumu olduğuna vurgu yapmaktadır:

“Çapul TV fikir olarak sendika.org’u yapan topluluğun içinden çıktı. Ancak bir haber ve tartışma platformu olan sendika.org’un görüntülü versiyonu gibi konumlanmadı. Yani sendika.org’un zaten sendika.tv adıyla kurmuş olduğu bu işlevi yerine getirecek bir platformu vardı. Gezi Direnişi ise bir toplumsal hareket olarak herkesin kabul edebileceği gibi bu güne dek yaşanan her şeyden farklıydı. Bu farklılığı kavrayarak, tamamen yeni ve farklı bir çaba olarak Çapul TV kuruldu. Çapul TV’yi aslında Gezi Direnişinin yaratıcı ortamında açığa çıkan Taksim Meydanı’ndaki piyano resitali, duran adam/duran kadınlar, forumlar ve benzeri yaratıcı eylemlerden birisi olarak düşünüyorum. Yani özetle Gezi direnişi olmasa, Çapul TV olmazdı.”

Alternatif medya oluşumlarında görülen gönüllü katılıma dayalı, yatay ve/veya anti-hiyerarşik örgütlenme biçimi Çapul TV’de de karşımıza çıkmaktadır. Kesin olarak belirlenmiş iş tanımları ve görev yerleri bulunmadığından kimin hangi işi yapacağı, nasıl sorumluluk üstleneceği günlük ihtiyaçlara ve kişisel ilgi ya da becerilere göre belirlenmektedir. Fakat yayıncılık ve iletişim teknolojileri belirli düzeyde bilgi ve ilgi

²⁷ Halkevleri hakkında detaylı bilgi için; <http://www.halkevleri.org.tr/hakkimizda>

gerektirdiği için teknik kısımda görev alanlar daha belirgin bir ekip görüntüsüyle karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu durum bütün ekibin benimsediği yapıyı bozmamaktadır. Bu konuyu Nazlı bize şöyle aktarmaktadır:

“Yalnız her şeyin gönüllülük temelinde ilerlediğini ve bunun temel bir ilke olduğu kesin olarak belirtmek gerek. Bu ekseninde dikey bir ilişkiden birilerinin diğerlerinin yapacağı işler üzerinde belirleyici olduğu bir yapıdan değil daha çok sorumluluğu gönüllü olarak alanlardan ve daha çok yine gündelik olarak yapılan iş bölümünden söz etmek mümkün.”

Orkun ise gönüllük yaklaşımını farklı bir açıdan değinmektedir:

“Hiyerarşik bir yapımız yok. Burada benimle birlikte hareket edenler gönüllü ve aynı zamanda herkes haber emekçisi. İş iki şekilde işliyor: Düzenli emek harcayanlar ve vakti oldukça emek harcayanlar. Hepimiz yapabildiğimiz oranda her şeyi yapıyoruz aslına bakarsanız. Onun için sen editörsün, sen muhabirsin, sen şusun gibisinden ayrıma girmiyoruz.”

Çapul TV de iki türlü karar alma mekanizması işletilmektedir. Birinci mekanizma daha çok rutin işlerde geçerli olan ve günlük yayın akışını aksatmayacak şekilde hızlı kararların alınmasının gerekli olduğu durumlardır. Bu durumlarda ekip üyeleri karşılaştıkları durumlarla ilgili inisiyatif kullanmaktadırlar. Diğer mekanizma ise kararların konsensüse varılarak alındığı dönemsel olarak yapılan değerlendirme toplantılarında işleyen mekanizmadır. Bu tür toplantıların gündemi, yeni program önerilerinin tartışılması, mali durumun gözden geçirilmesi, sokak hareketinin durumuna göre dışarıdan yapılacak yayınlarının organize edilmesi vb. olmaktadır. Ekip üyeleri ortak karar almayı önemsedikleri için herkes fikrini rahatça ortaya koyma hakkına sahiptir ve konsensüs oluşana kadar toplantılar sürmektedir.

4.4. Katılım ve İçerik Üretimi

Çapul TV'nin katılım ve içerik üretim süreçlerini Gezi Direnişi sırasında ve sonrasında kendisini konumlandığı çerçeve içerisinde incelemek gerekir. Çapul TV, mobil stüdyosunda bir yandan Gezi Parkı'ndaki veya diğer bölgelerdeki direniş haberlerini verirken bir yanda da anaakım medyada kendisini ifade ve temsil olanağı bulamayan farklı siyasi ve kültürel kimliklere sahip kişi ve grupların direnişin var ettiği "çapulcu" üst kimliği içinde dahi olsa görünür olmasını sağlamıştır. Çapul TV'nin bunu sağlamanın en önemli nedeni çapulcular olarak nitelenen milyonlarca vatandaşın ortak dilini yansıtmasıdır. Orkun bu durumu şöyle açıklamaktadır:

"... (Çapul TV) Gezi'nin diliyle konuşuyordu bu da önemliydi. Çok fazla politik akademik tahlillere yer vermeyip sokağın dili neyse onu ön plana çıkardı. İnsanlar Gezi Parkı'nda ne olduğunu daha net anladılar bu da önemli. İkincisi Gezi Parkı'ndaki paylaşımcılık bizim stüdyomuza da yansdı. İnsanlar görüntüler çekip aa şöyle bir görüntü yakaladık bunu yayına verin dediler biz de verdik."

Nazlı ise Çapul TV'nin Gezi Olaylarında kendi dilini, yöntemini ve kültürünü direnişçilerle beraber yarattığını vurgulamıştır.

"Çapul TV bu direnişten doğduğu gibi onun dilini, yöntemini, kültürünü de benimsedi. Çapul TV ekranlarına belki de bizim sendika.org'da hiç yer vermeyi düşünmeyeceğimiz insanlar çıktılar. Neden isyanın içinde olduklarını dolaysız bir kanalla Çapul TV canlı yayını ile anlattılar. Bizim kullanmaya çok da alışık olmadığımız bir dil o ekranda yeniden üretildi, bu direnişin diliydi çünkü. Çapul TV'nin yola çıkışta yazılı olmayan ilkelerini belki sendika.org'da biçimlenen alternatif yayıncılık deneyimi belirledi ancak Çapul TV direnişin içinde kendi deneyimini ona katkı sunan tüm insanlarla özellikle de bu direnişe katılan tüm direnişçilerle birlikte yarattı. Çapul TV bizim de ezberimizi bozdu belki de. Direnişle birlikte şekil aldı demek mümkün. Çapul TV'nin Gezi Parkı direnişi ile ilişkisinde söylenebilecek temel şey şu: sendika.org zaten vardı, var olmaya devam

edecek. Çapul TV ise bu direniş olmasa olmayacaktı. Bu direniş yaratılan dinamikler var olduğu sürece direnişin medyası olarak varlığını sürdürecektir.”

Gezi Kafe’den yapılan yayınların temel haber kaynağını ekip üyeleri, park içerisindeki direnişçiler, parkı ziyarete gelenler, Taksim Dayanışması Bileşenleri²⁸ ve taraftar grupları oluşturmaktadır. Stüdyonun erişilebilir olması saldırı/çatışma anlarında direnişçilerin hızlı bir şekilde gelip gördüklerini, düşüncelerini, deneyimlerini aktarmasına olanak sağlamıştır. Daha sakin zamanlarda ise parkı ve direnişçileri ziyarete gelen insanlar yayınlara konuk olmuştur. Taksim Dayanışması Bileşenleri de zaman zaman yayınlara katılmıştır. Örneğin; İstanbul Tabip Odası’ndan hekimler basit yaralanmalara ve biber gazına maruz kalanlara yönelik temel ilk yardım bilgisi vermiştir. Aynı zamanda park komün hayatın sürdüğü bir çadır kente dönüştüğünden direnişçiler temel ihtiyaçlarını karşılamak için revir, takas sistemine dayalı market, karşılıksız yemek yeme yerleri gibi ortak yaşam alanları oluşturmuştur. Parka gelecek kişilerden bu alanların ihtiyaçlarının karşılanması için Çapul TV ekranlarından zaman zaman anonslar da yapılmıştır. Çapul TV’nin direnişin bütün yönlerinden haber verme amacını Seda şöyle açıklamaktadır:

“Çapul TV’yi düşünürken öncelikle Gezi Direniş’i’nin içinden, doğrudan direniş alanından deneyim ve düşünce aktarma, direnişe katılanların sözlerinin doğrudan iletildiği bir kanal olsun diye kurgulamıştık. Yani Çapul TV Gezi Parkı içerisinde bir kolektif direnişçi, direnişin sesi, sözü, bilgi kanalı olacaktı. Bunu yapabilmek için herkes çaba harcadı.”

Toplumsal hareketlerde sosyal medyanın önemli bir yeri olmasına rağmen, sosyal medyanın kullanılma biçimleri kendine özgü problemler oluşabilmektedir (Gerbaudo, 2012:xvii). Gezi Direniş döneminin kendine özgü problemi ise paylaşılan bilginin, dedikodu, söylenti, manipüle edilmiş olup olmamasıdır. Doğru haberlerin

²⁸ <http://taksimdayanisma.org/bilesenler> erişim 12.05.2014

paylaşılması Gezi Direnişi sırasında oldukça önem taşımaktadır. Bu nedenle paylaşılan sosyal medya mesajlarında veya haberlerde “teyitli bilgi”, “doğrulanmış bilgi” ifadeleri yer almıştır. Çapul TV üyeleri de elde ettikleri bilgileri doğrulatmadan yayınlamamaya özen göstermiştir. Örneğin yaralı sayıları hastane kayıtlarından, gözaltı bilgileri ise avukatlar tarafından doğrulandıktan sonra paylaşılmıştır.

Direnış sırasında park dışındaki bölgelerden haber ve bilgi akışını sağlamak için sendika.org’un gönüllü muhabir ağı ve güvenilir kaynak olabilecek kişiler kullanılmıştır. Bu bilgiler teknik olanakların durumuna göre Skype, Ustream veya telefon bağlantısı kullanılarak yayına aktarılmıştır. Direniş sırasında çok fazla bilgi kirliliği ve dezenformasyon olduğundan doğru ve güvenilir bilgi almak Çapul TV’nin önceliği olmuştur. Mert bu durumu şöyle açıklamaktadır:

“Şöyle yaptık aslında Gezi’de Skype ile Ustream bağlantıları ile direnişin farklı alanlarını da aktarmaya çalıştık. Sonuçta sınırlı olanaklar var ama anaakım medyanın içler acısı halini gördük. Diğer yerlere nasıl ulaştık dediğim gibi sendikalar, Halkevleri, odalar bizim doğal iletişim ağlarımızı zorluk çekmiyorduk. Antakya’dan, Samsun’dan, Ankara’dan, İzmir’den, Antalya’dan güvenilir haber aktaracak birini bulma şansımız vardı.”

Ekip, haziran ayından itibaren belirli aralıklarla, gönüllü katılımı arttırmak ve teknik malzeme desteği sağlamak amacıyla sosyal medya hesapları üzerinden çağrı metinleri yayımlamıştır. Ayrıca parktaki stüdyoya gelen kişiler de yardım taleplerini sözlü olarak beyan etmişlerdir. Bazı kişiler sahip oldukları kamera, tripod gibi malzemeleri stüdyoya bağışlama isteklerini iletmışlerdir. Ekip üyeleri ile tanışılması da bu çağrılar vesilesiyle olmuştur. Haziran ayında yaptıkları çağrıdan sonra kendileriyle e-posta aracılığı ile temasa geçilmiştir. Ardından da Gezi Parkı’na gidilerek kendileri ile yüz yüze tanışılmıştır.

Gezi Parkı'nın polis tarafından boşaltılıp mobil stüdyonun yıkılmasının ardından düzenli yayına geçiş kararının da alınmasıyla birlikte Çapul TV gönüllü muhabir ve destekçi ağı oluşturma çalışmalarına başlamıştır. Bu amaçla “direnişin kanalını birlikte kuruyoruz” başlıklı çağrı metni yayınlanmıştır.²⁹ Oluşturulması düşünülen bu ağ Çapul TV için içerik üretiminin çeşitlenmesi ve katılımın artması açısından önem taşımaktadır. Bu çağrı ile ekip Çapul TV’de direnişin bütün öğelerinin yer almasını sağlamaya çalışmıştır.

30 Haziran 2013 tarihinde Cezayir Lokantası’nda yapılan toplantıya 40 gönüllü katılmıştır. Toplantıda Çapul TV’nin nasıl kurulduğu, ilkeleri ve hedefleri hakkında katılımcılara bilgi verildikten sonra gönüllülerin nasıl katkıda bulunabilecekleri üzerine konuşmalar yapılmıştır. Toplantının sonunda ise aşağıdaki gibi çalışma planı oluşturulmuştur:

1. Stüdyo ihtiyacının mekân ve malzeme bakımından giderilmesi;
2. Muhabirlik koordinasyonunun sağlanması;
3. Eldeki görsel malzemenin kurgulanması
4. Program önerilerinin değerlendirilip hayata geçirilmesi

Bu toplantıda belirlenen çalışma başlıklarından birisi olan gönüllü muhabirlik ağının ilk adımı 7 Temmuz 2013 tarihinde yapılan “Gönüllü Muhabir Toplantısı” ile atılmıştır.³⁰ Bu toplantıya katılan gönüllüler ile nerelerde muhabirlik yapabilecekleri, nasıl haber hazırlayıp Çapul TV’ye iletecekleri ve hangi yöntemler ile canlı yayın yapabilecekleri hakkında konuşulmuş ve fikir alışverişinde bulunulmuştur.

²⁹ <http://www.sendika.org/2013/06/direnis-medyasi-sekilleniyor-capul-TV-ilk-toplantisini-yapti/> erişim 23.04.2014

³⁰ <http://www.bianet.org/bianet/medya/148274-capul-TV-gonullu-muhabir-agi-olusturuyor> erişim 23.04.2014

Oluşturmak istedikleri bu ağ ile ilgili Orkun Şu bilgiyi vermektedir:

“Gönüllüler de hareketin dokusu gibi çok çeşitli açıkçası. Sadece o koordinasyonu sağlayabilmek oradan bir şey çıkarabilmek bile başarı. Bundan sonra yapacağımız iş iletişimi, ağı genişletmek. Her tarafa yetişmemiz mümkün değil yani Gezi’den Türkiye’ye dağılmış bir harekette bu işin devam etmesi mümkün değil. Önümüze işler koyacağız, bu işlerde gönüllülerimiz ne kadar adapte olabilecekler, ne kadar verimli iş çıkartabilecekler yaptıkça göreceğiz. Bundan sonra yine internet sitesine başvurular var, birebir temaslarımız var. Bizi forumlarda yakalayıp bir şeyler yapmak istediklerini söyleyen insanlar var. Doğru zamanda bunun koordinasyonunu sağlamak güç. Ama burası şöyle bir alan hem hiyerarşik olmayan, güven ilişkisi olan ve işiyle kendisini ortaya koyan bir ekip olarak bir medya ağı oluşturmak istiyoruz.”

Alternatif Medya Derneği³¹,nin kurulmasıyla birlikte bu gönüllü muhabir toplantıları dernek bünyesinde gerçekleştirilen atölye çalışmalarına dönüştürülmüştür. “Direniş Muhabirleri Semineri” adı altında yapılan bu atölye çalışmalarının birincisi 15.12.2013 tarihinde 173 kişinin katılımıyla 17 il (Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Eskişehir, Çanakkale, Antakya, Mersin, Adana, Antalya, Samsun, Trabzon, Giresun, Bolu, Zonguldak, Kayseri, Diyarbakır) ve Kıbrıs’ta internet üzerinden canlı ve interaktif olarak gerçekleştirilmiştir.³² Atölye çalışmasına katılmak için dernek sayfasındaki çevrimiçi katılım formunu doldurmak yeterli olmuştur. Bu atölye çalışması 22 ve 29 Aralık 2013 tarihlerinde tekrarlanmıştır.

Atölye çalışmalarında katılımcılar giriş düzeyinde haber yapma teknikleri, internet üzerinden canlı yayın yapma yöntemleri ve haberciliğin temel etik kuralları hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bu atölye çalışmalarına katılan gönüllü muhabirlerin bir

³¹ Alternatif Medya Derneği ile ilgili detaylı bilgilere “Ekonomik Yapı ve Sürdürülebilirlik” bölümde ver verilmiştir.

³² <http://alternatifmedya.org.tr/?p=121> erişim 23.04.2014

bölümü çeşitli zamanlarda gerçekleşen sokak hareketlerinden, toplumsal direniş alanlarından ve kitlesel eylemlerden haber verme, yayın yapma noktasında Çapul TV'ye katkı sunmuşlardır.

Çapul TV'nin düzenli yayına geçmesiyle birlikte tasarlanan yayın akışına göre içerik üretilmesi konusu gündeme gelmiştir. Bu içerik üretimi Çapul TV'nin Gezi Parkı'nda yakaladığı direnişin sesi olma misyonunu devam ettirmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Çapul TV ekibi, Gezi Ruhu çerçevesinde kendilerine gelen her türlü program önerisini dikkate almaktadır. Ancak bu dikkate alma katı bir editöryal süreç değildir. Program önerisiyle gelen insanlarla toplantılar yapılarak Çapul TV'nin yayın ilkeleri hakkında bilgi verilirken öneri sahipleri de programlarının içerikleri, yapım aşamaları gibi konularda ekibi bilgilendirmektedir. Programın örnek bir kaydı varsa birlikte izlenerek konuşmalar devam etmektedir. Bu aşamadan sonra program önerisinin kabul edilip edilmemesine birlikte karar verilmektedir. Kabul edilen programların içeriklerine sonradan karışılmamaktadır. Çapul TV ekibinin müdahalesi veya isteği üzerine herhangi bir program bitirilmemiştir. Bazı programlar yapımcıları tarafından sonlandırılmış, bazı program projeleri için de yayın kararı alındınsa da öneride bulunanlar tarafından hayata geçirilmemiştir.

Bu çalışma hazırlandığı sırada Çapul TV'de haber, tartışma, bilim-teknik, müzik, kent yaşamı, sanat ve çocuk gibi farklı içeriklere sahip ve toplumun farklı kesimlerine hitap eden 14 program düzenli olarak yayınlanmaktadır. Programlardan iki tanesi (İtalya Günlüğü ve Bolivarcı Günlük) yurtdışında yaşayan çapulcular tarafından yapılan haber programlarıdır. Bu programların sayısının daha da artıp içeriğin zenginleşmesi Bailey ve diğerlerinin (2007) rizomatik yaklaşımda belirttiği gibi alternatif medya oluşumu olarak Çapul TV'nin farklı alanlarda mücadele veren insanların ve toplumsal hareketlerin birleşme noktası olmasına olanak sağlayacaktır. Böylece farklı mücadeleleri ve hareketleri içerisinde barındırdığından demokrasinin gelişmesine yol

açacağı gibi ayrıca C. Atton'nun (2002) alternatif medyaların işlevleri arasında vurguladığı alt kültürlerin ortaya çıkarılmasına da katkıda bulunacaktır.

4.5. Teknik-Teknolojik Altyapı

4.5.1. Mobil Stüdyo

Çapul TV, Gezi Kafe'deki stüdyosunu elindeki sınırlı olanaklar çerçevesinde oluşturmuştur. İki adet yarı profesyonel dijital kamera, bir adet tripod, bir adet ses mikseri, iki adet stüdyo ışığı, biri yayın bilgisayarı olmak üzere iki adet bilgisayar, bir adet internet modemi, bir adet internet üzerinden yayın yapma cihazı (stream cihazı) ve internet erişimini sağlayan çanak anten ile yayına başlamıştır.

Gezi Parkı'nda yayınlar devam ederken sosyal medya hesapları üzerinden ihtiyaç listesi duyuruları da yapılmıştır. Bu duyurular, yayında kullanılabilinecek her türlü teknik malzemeye ve zamanını, emeğini ayırabilecek her türlü katılıma yöneliktir.

Yayın sırasında Gezi Parkı'ndaki en önemli problem internet bağlantısı olmuştur. Parkta toplanan kalabalığın özellikle akıllı telefonlar üzerinden sosyal medyayı yoğun kullanması internet bağlantısında problem yaşanmasına neden olmuştur. Buna ek olarak 3G baz istasyonlarının yetersiz kalması, operatör firmaları tarafından ilave olarak getirilen mobil baz istasyonlarının olaylar sırasında tahribata uğraması ve çeşitli dönemlerde güvenlik güçlerinin sinyal kesici/önleyici cihazlar kullanması internet kullanımında karşılaşılan diğer olumsuzluklardır. Bu nedenle Çapul TV yayınlarında 3G bağlantıyı kullanmamıştır. Bunu yerine Ka-sat³³ adı verilen Ka bandı üzerinden yayın yapan Eutelsat uydu sistemleri ile çalışan bir sistem kullanılmıştır. Bu sistem bir çanak anten, özel bir veri alış verişi birimi ve uydu modemden oluşmaktadır. Sistem 4 Mb/s upload 10 Mb/s download kapasite ile kullanılmıştır.

---

³³ Detaylı bilgi için <http://www.kasat.com.tr/>

Parktan yapılan yayınlarda ilk olarak Ustream online yayın sitesinde açılan kanal³⁴ kullanılmıştır. Kameradan gelen görüntü ve mikserden gelen yayın sesi reji programının³⁵ bulunduğu yayın bilgisayarına aktarılmıştır. Yayın çıkışı bazen reji programı üzerinden bazen de internet yayın cihazı aracılığıyla internet ortamına gönderilmiştir. Yayınların yoğun olarak devam ettiği süreçte Ustream kanalında çeşitli sorunlarla karşılaşmıştır. Bunlar reklam ve yayın performansı ile ilgili sorunlardır. O günkü şartlar içerisinde Ustream kanalının ücretsiz hesap üzerinden açılması ekibin denetimi ve isteği dışında sitenin reklam yayınlamasına neden olmuştur. Reklamlar ekranda alt bant olarak biçimlendirilmiş olsa da ne zaman ve ne içerikte reklam çıkacağı belli olmadığı için kontrol dışı bir duruma neden olmuştur. Ayrıca bu tür sitelerin genel politikası olarak izleyici sayıları veya kanal trafiği arttıkça reklamların sayısı da artmaktadır. Sonuçta izleyici tarafından yayınlara reklam anıyormuş gibi anlaşılan bu durumu düzeltmek için kademeli olarak Çapul TV kendi video sunucusuna geçiş yapmıştır.

Performans ile ilgili sorunlar ise Ustream sitesinin çok kullanıcıli bir site olmasından kaynaklanan sitenin yavaşlaması, yayınların kopması veya aciliyet gerektiren teknik destek hizmetlerine hızlıca çözüm bulunamamasıdır. Gezi Parkı'ndan Ustream kullanılarak Çapul TV haricinde çok sayıda yayın yapılmıştır. Çapul TV kendi video sunucusunu kullanmaya başladığında Ustream sitesinden kaynaklı bu sorunlar aşamalı olarak ortadan kalkmıştır.

4.5.2. Sabit Stüdyo

Yeni büroya taşınmasıyla birlikte ekip sabit stüdyonun kurulması çalışmalarını hızlandırmıştır. Öncelikli olarak stüdyonun teknik kurulum planı ve iş bölümü yapılmıştır. Bu plana göre işe boya ve ses yalıtımı yapılarak başlanmıştır. Eş zamanlı olarak internet abonelikleri için başvurular yapılmıştır. Sabit stüdyoda internet için

³⁴ <http://www.ustream.TV/channel/capulTV> erişim 19.04.2014 16:00

³⁵ <http://www.telestream.net/wirecast/> erişim 19.04.2014 16:05

uydu yerine, kablo internet (bağlantı hızı 50 Mbps) ve fiber internet (g.shdsl³⁶) bağlantıları tercih edilmiştir. Yayınlar sırasında internete veri yükleme (upload) yapıldığı için yükleme hızı yüksek bağlantılar tercih edilmiştir. Dekor için araştırmalar yapılırken konsept olarak park fikri benimsenmiştir. Buradan hareketle saksıda yaşayabilecek orta boy ağaç ve park tipi bank arayışına girilmiştir. Sarıyer Belediyesi'nden hibe yoluyla bunlar temin edilerek basit bir dekor oluşturulmuştur. Toplumsal muhalefetin ve sokak hareketlerinin yansıması olan çeşitli dövizler de dekor öğeleri olarak kullanılmıştır. 3 adet 4 florasanlı soğuk stüdyo ışığının imalatı ve montajı ise elektrik mühendisi bir gönüllü tarafından yaptırılmıştır. Reji bilgisayarı olarak bir adet Apple IMAC bilgisayar kurulmuş, ses mikseri, kamera ve internet bağlantıları tamamlanarak yayına hazır hale getirilmiştir.

Sabit stüdyodan yayınlara başlanmasıyla birlikte internet sitesi ve sunucu üzerinde iyileştirme çalışmalarına da hız verilmiştir. İnternet sitesinin arayüzü yeniden düzenlenmiş, içerikler kategorilere göre düzenlenmeye başlanmıştır. Bu düzenlemeler gönüllü bir yazılımcı tarafından 100 TL gibi cüzi bir miktar karşılığında yapılmıştır. Şu andaki ana düzenlemeler yine bu gönüllü tarafından ücretsiz yapılmaktadır. Siteye video girme ve içerikleri düzenleme işleri ise yine bu gönüllü yazılımcı tarafından ekibe öğretilerek kendilerinin yapması sağlanmıştır. Sunucu üzerinde performans arttırma çalışmaları yapılmıştır. Sunucu üzerinde yapılan en göze çarpan çalışma çalma listesi oluşturabilme özelliğinin eklenmesidir. Bu özellik ile canlı yayınlar dışında yapılan bant yayınların planlanması olanaklı hale gelmiştir.

Sürekli yayına geçilmesinin en önemli nedeni direnişle birlikte oluşan toplumsal ve politik değişimi başlatan muhalefeti canlı tutmaktır. Downing'in belirttiği gibi alternatif medya toplumsal ve politik değişim yaratma amacı ise bu değişimi haberleri ve yorumlarıyla yani "başkaldırı iletişimi" olarak nitelenen yöntemle yapmalıdır.

---

³⁶ Detaylı bilgi için <http://www.turktelekom.com.tr/tt/portal/KurumsalUrun/KOBI/Data-ve-Genis-Bant-Hizmetleri/Noktadan-Noktaya-Erisim-Hizmetleri/G-SHDSL/tarife>

Çapul TV’de sürekli yayın fikrinin bir parçası olarak karşımıza çıkan günlük haber bülteni yapma fikri bu çerçevede değerlendirilebilir. Ekip bu programın adının “Çapulcu Bülteni” olmasına ve her gün 20:55³⁷’de yayınlanmasına birlikte karar vermiştir. Yayın genelde iki kişi ile yürütülmektedir. Bir kişi sunuculuk ve varsa program konuklarıyla ilgilenme görevini üstlenirken diğer kişi yayının teknik hazırlığından sorumludur. Yayın öncesi teknik hazırlıklar, ses ve ışık sistemlerinin kontrolü, yayında kullanılacak fotoğraf, video gibi harici kaynakların yayın bilgisayarına yüklenmesi, canlı bağlantı yapılacak ise bunun hazırlıklarının yapılması teknik işlerden sorumlu kişinin yapması gerekenler arasındadır. Bant kaydı yapılacağı zaman programın özelliğine göre görev alan kişi sayısı değişiklik göstermektedir. Yapılan yayınlar eş zamanlı olarak sunucu üzerine kayıt edildiği için program bitiminde yayına girecek olan çalma listesine hızlı bir şekilde eklenir ve kısa bir süre sonra yeniden yayınlanır.

Stüdyo dışından yapılacak canlı yayınlar için çeşitli çözümler aranırken son olarak akıllı telefonlar ile internet üzerinden canlı yayın yapmayı sağlayan Wowza GoCoder³⁸ uygulaması kullanılmaya başlanmıştır. Sunucu bu uygulama ile uyumlu çalışacak şekilde hazırlanmıştır. Uygulamanın ayarlar bölümüne sunucunun daha önceden belirlenen yayın ayarları girildiği zaman görüntü reji bilgisayarına gönderilmiş olmaktadır. Bu yöntem genelde sorunsuz çalışmakla birlikte mobil internet ağlarının kalabalığa bağlı olarak yoğun kullanıldığı bölgelerde sorun yaşanmaktadır. Ayrıca programın sadece iphone/ipad tabanlı olmasından kaynaklanan kısıtlılık Nisan 2014’de geliştiricinin uygulamanın android tabanlı versiyonu da piyasaya sürmesiyle aşılmıştır.

Stüdyo dışındaki eylemlerden görüntü göndermenin bir diğer yolu da video paylaşımı için kullanılan Vine³⁹ programıdır. Vine programı genelde Wowza GoCoder

³⁷ 20:55, 16 Haziran 2013 tarihinde Gezi Parkı’nın polis müdahalesi ile boşaltıldığı saattir. Bu nedenle yayın saati olarak belirlenmiştir.

³⁸ Ayrıntılı bilgi için <http://www.wowza.com/>

³⁹ Ayrıntılı bilgi için <https://vine.co/>

uygulamasına sahip olmayan gönüllü muhabirler tarafından kullanılmaktadır. Program kullanılarak çekilen 8-10 saniyelik videolar kullanıcı tarafından hem Vine programı içerisinde hem de Vine hesabına bağlanan Facebook ve Twitter hesaplarında eş zamanlı olarak paylaşılabilir. Bu paylaşımlar Çapul TV'ye mention (sosyal medyada bir iletide başka bir kullanıcıdan bahsetmek) yapılarak ekibe iletmektedir. Özellikle Twitter üzerinden anlık video paylaşmak için Vine programı önemli ölçüde kullanılmaktadır.

Yayınlara farklı hızdaki internet bağlantılarında sorunsuz izlenebilmesi için yayınlara kalite seçenekleri (270p ve 360p) eklenmiştir. Ayrıca sadece ses yayını yapan 'Çapul Radyo' seçeneği sayesinde izleyiciler bağlantı hızlarına ve kotalarına göre seçim yapabilmektedirler.

4.6. Ekonomik Yapı ve Sürdürülebilirlik

Çapul TV'de ücretli çalışma sistemi olmadığı için ekip hayatlarını sürdürebilmek için ekonomik olarak da birlikte hareket etmektedir. Öğrenci olan ekip üyelerinin bursları, ailelerinin yardımları, çeşitli işlerde çalışan ekip üyelerinin kazançlarının bir bölümü ve sendika.org sitesinin bazı olanaklarının gelire dönüştürülmesi ekibin temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır. Büro masrafları sendika.org ve Çapul TV tarafından ortak karşılanmaktadır. Büronun kira, faturalar, aidat, yemek, ulaşım, şehir dışı görevler dâhil aylık ortalama 6.000 TL 'ye yakın sabit gideri bulunmaktadır. Mert bu durumu şöyle açıklamaktadır:

“Burada aslında yarı komün hayatı yaşıyoruz. Öğrenci bursu alan arkadaşlarımız var, ailesinden destek alan var, çeşitli işlerde çalışanlar var. Arkadaşlar genelde mühendis veya teknik okul mezunu olduğumuz için freelens işler geliyor. Mesela ben mühendisim ayda bir kere kontrollük veya bilirkişi işi geldiğinde ortalama 2000 TL kazancım oluyor ve idare ediyorum. Ne çok yoksul ne de çok lüks içinde yaşıyoruz.”

Sendika.org sitesinin imkânlarını nasıl gelire dönüştürdüklerini Mert şöyle açıklamaktadır:

“Ayrıca Halkın Sesi Gazetesi’nin satışından belirli bir katkı geliyor. Toplumsal direniş ve toplumsal muhalefet alanında olaylı ya da doğrudan danışmalıklar yapıyoruz. Mesela meslek kuruluşlarına eğitim veriyoruz veya bazı organizasyonlara konuşmacı olarak çağırıyoruz. Bir yandan da site güncellemeleri, çeviri, dizgi, broşür gibi ufak işler yapıyoruz. Sendika.org’un geniş bir toplumsal direniş ve işçi hareketleri arşivi var bunu da kullanıma açıyoruz.”

Çapul TV organizasyonun finansmanı için ise farklı zamanlarda farklı yöntemler uygulanmıştır. Ekip üyelerinin kendi aralarında topladıkları paralarla günlük giderler karşılanıyor olsa da ana gider kalemleri için Gezi Direnişi zamanında Indiegogo bağış kampanyası⁴⁰ başlatılmıştır. Indiegogo⁴¹, internet ortamında her türlü proje/kampanya için katılım ve finansman desteği sağlayan kitle-fonlama biçimi temelinde çalışan bir sitedir. Site, kampanya amaçlarının yazılı ve görsel içerikle anlatılıp, promosyon ürünleri ile desteklenerek belirli bir süre içerisinde hedeflenen miktarda bağışı toplayarak kampanyayı başarıya ulaştırma temelinde çalışmaktadır⁴². Sonrasında ise kuruluş amaçlarından birisi de yasal yollardan bağış toplamak olan Alternatif Medya Derneği üzerinden ekonomik gelir elde edilmeye çalışılmıştır.

Ancak uygulanan gelir getirici bütün yöntemler alternatif medya oluşumuna zarar vereceği düşünülen reklam, sponsorluk vb. ticari faaliyetlerden uzaktır. Bu tür ticari ilişkilerden bilinçli olarak kaçınılmıştır. Diğer taraftan ekip Gezi Direnişi sırasında Çapul TV adını kullanarak düzenlenen sahte bağış kampanyaları nedeniyle zor

⁴⁰<https://www.indiegogo.com/projects/capul-TV-direnisin-medyasi-media-of-the-resistance#home> erişim 20.04.2014

⁴¹<http://en.wikipedia.org/wiki/Indiegogo> erişim 20.04.2014

⁴²<http://go.indiegogo.com/playbook> erişim 20.04.2014, 15:00

durumda kalmıştır. Bu durum sahte kampanyaların yayınlarda ve sosyal medya hesaplarında açığa çıkarılıp kendileri ile bağlantılarının olmadığına vurgu yapılarak ve kendi kampanya hesaplarına yönlendirme yapılarak aşılmaya çalışılmıştır.

İndiegogo kampanyasında toplam 13.123 USD gelir elde edilmiştir. Site Amerika Birleşik Devletleri merkezli olduğundan burada biriken bağışlar finansal ve bürokratik nedenlerden dolayı Türkiye’deki hesaplara parça parça transfer edilmiş ve kullanılmıştır. Paranın 6.500 liralık bölümü taşınma, stüdyo kurulumu, bazı yayın gereçleri ve kampanyaya bağış yapanlara gönderilmek üzere hazırlanan hediyeler için harcanmıştır.

Önceki bölümde kısaca anılan “Alternatif Medya Derneği” ise 26 Eylül 2013 tarihinde kurulup, 1. Olağan Genel Kurulunu 23 Şubat 2014 tarihinde 41 üye ile gerçekleştirmiştir. Dernek ekonomik faaliyetlerini “alternatif medya olanaklarının araştırılması, yaratılması, sürekliliğinin sağlanması için amacına uygun her türlü bağış, yardım vb. gelirler elde eder” şeklindeki tüzük⁴³ maddesinde dayandırmaktadır. Derneğin kuruluş amaçlarından birisi de alternatif iletişim modellerinin oluşturulması ve toplumsal iletişim ortamlarının demokratikleşmesi yönünde çalışmalar yapmaktadır. Derneğin kuruluş nedenini Nazlı şöyle açıklamaktadır:

“Çapul TV stüdyosunu kurmak, sürekli yayınının koşullarını oluşturmak için kurulan Alternatif Medya Derneği Çapul TV için gereken maliyeti karşılamak üzere bağış alabilecek. Biz ayrıca bu direnişle kurduğumuz ilişkiden, direnişin bir parçası olarak bu yayını yaşama geçirmekten dolayı her şeyin açık olmasını istiyoruz. Dostlarımızın yaptığı bu tür katkılar da bağış olarak derneğe alınarak Çapul TV masrafları için kullanılacak. Kısaca Çapul TV’ye yönelik ayni ve maddi her türlü katkı Alternatif Medya Derneği üzerinden devam edecek. Bu şekilde stüdyonun kirasını ödemek, bugüne kadar emanet olarak kullandığımız malzemeleri Çapul TV için alabilme, yayın masraflarını karşılama olanağı doğacak.”

⁴³ <http://alternatifmedya.org.tr/?p=21> erişim 21.04.2014

Derneğe banka havalesi, kredi kartından düzenli ödeme talimatı veya PayPal ödeme sistemi üzerinden bağış yapma olanağı bulunmaktadır. Dernek hesabında şu an 6800 TL bağış parası bulunmaktadır. İndiegogo kampanyasında yaşanan sıkıntıların bir benzeri de PayPal sistemi üzerinde yaşanmıştır. Sistem, derneğin her türlü yasal evraklarını ibraz etmesine karşın, toplanan bağış paralarının dernek hesabına geçirilmesinde güçlükler çıkarmıştır. Bunun sonucunda fazladan emek ve zaman kaybı yaşanmakla beraber yapılan bütçede de aksamalar olmuştur.

Yasal yöntemlerle ekonomik faaliyet gösterebilmek için birçok model varken neden dernekleşmeye yöneldiklerini Mert şöyle açıklamaktadır:

“Aslında dernek dışındaki diğer yapılar üzerine çokta düşünmedik. Dernekçiliği daha iyi bildiğimizi için dernek kurduk. En kolay kurulan ve hesap verilebilir olan dernekti. Para konularında belki de gereğinden fazla titiz olduğumuz için hesap verebilir olmak bizim için önemli oldu. Çapul TV malzemelerini de dernek envanterine geçiriyoruz.”

Mert'in de belirttiği gibi derneğin kurulmasının ardından Çapul TV'ye ait olan teknik malzemelerin tümü dernek envanterine geçirilmiştir. Liste yapılarak malzemelerin temin ediliş yöntemi (satın alma, bağış, hibe vs.), zamanı ve kimden/nereden alındığı kayıt altına alınmıştır. Bu yöntemle Çapul TV üzerindeki kişilere bağlı sahiplik ilişkisi ortadan kaldırılmıştır.

Ekonomik şeffaflık, mülkiyet ilişkileri ve dernekleşme konusundaki hassasiyetlerini Seda derneğin henüz kurulmadığı günlerde şöyle açıklamaktadır:

“Herhangi bir sahiplik ilişkisi söz konusu değil. Yayına başlarken kendi kişisel bilgisayarlarımız ve emanet cihazlarla başlamıştık. Gezi Parkı'ndan yapılan yayın süresince gerçekten de çok önemli dayanışma örnekleri ile karşılaştık. Bu öneriler

arasında maddi yardım önerileri de vardı. Bunları özellikle reddettik. Çapul TV'yi süreklileştirme kararı aldıktan sonra sadece yayında kullanılacak cihaz yardımlarını kabul ettik. Maddi katkıların özenli bir biçimde kullanılması ve hesap verebilir durumda olmak için kurumsal bir yapı oluşturmak gerekiyordu. Bunun üzerine bir dernekleşme süreci başladı. Yakında gerekli yasal işlemler tamamlanacak. Derneğin kurulmasından sonra bütün malzemelerin mülkiyeti bu derneğe geçecek.”

4.7. Hukuksal Zemin

Ülkemizde internet üzerinden yapılan yayınlar 5156⁴⁴ sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi” hakkındaki kanun çerçevesinde düzenlenmektedir. Mayıs 2007’de yürürlüğe giren bu kanunda Şubat 2014’te değişiklik yapılmış ve kamuoyunda sansür olarak yorumlanan maddeler eklenmiştir. Ekibin yayına başladığı tarihte hem bu kanunun eski hali yürürlükte olduğundan hem de olayların gelişme hızına bağlı olarak hukuksal zemin üzerinde fazla durulmamıştır. Şubat 2014’ten şu ana kadar ise Çapul TV’nin yayınlarına ilgili kanunun hükümleri çerçevesinde herhangi bir cezai yaptırım uygulanmamıştır. Ancak ekip böyle bir durum karşısında neler yapabilecekleri konusunda düşünmektedir. Yasanın cezai hükümleri arasında yer alan belirli bir içeriğin veya siteye bütün erişimin engellenmesi durumu üzerine yoğunlaşmaktadırlar. Bu konuyu da hukuki bir meseleden çok teknik bir sorun olarak görmektedirler.

---

⁴⁴ <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5651.html> erişim 28.04.2014

4.8. Çapul TV İzleyicileri

Çapul TV ekibinin şu ana kadar izleyicilerini tanımaya dönük herhangi bir araştırması yoktur. Anaakım benzeri bir reyting baskısından da muaf oldukları için bu konuda da özel bir çaba içerisinde değildiler. Ancak, Çapul TV'nin kaç kişiye ulaştığı, ne kadar izlendiği kanalın işlevselliğini ve başarısını anlamak adına genel bir merak konusudur. İzleyici sayılarına ilişkin bilgiler ise temel olarak ekibin kendi gözlemlerine ve Google Analytics⁴⁵ tarafından sağlanan site ziyaret istatistiklerine dayanmaktadır. Google Analytics verileri site ziyaretlerinin arttığı ve canlı yayınların en çok izlendiği dönemleri, direnişlerin veya sokak hareketinin yüksek olduğu zamanlar olarak göstermektedir. Bu dönemlerde insanların anaakım medyada göremedikleri görüntülerin Çapul TV'de yayınlanacağı düşüncesiyle siteye yönelmekte olduğu ekibin genel kanısı oluşturmaktadır. Tablo 1 sitenin 1 Haziran 2013-27 Nisan 2014 tarihleri arasındaki ziyaretçi sayısını göstermektedir. Tabloda Haziran, Temmuz ve Mart, ayları toplumsal direnişin ve sokak hareketlerinin yoğunluğuna bağlı olarak ziyaretlerin arttığı dönemlerdir. Ağustos ve Eylül aylarında hem sokak hareketlerinin zayıflamasına hem de sitedeki yenileme çalışmalarına bağlı olarak ziyaret sayılarının azaldığı görülmektedir. Ekim ve Ocak ayları arasında ise ziyaret sayılarında dönemsel olarak artış veya düşüşler olmuştur.

---

⁴⁵ Google Analytics, Google tarafından internet sitelerinin raporlama yapabilmesi için hazırlanmış ücretsiz bir platformdur. http://www.google.com/intl/tr_ALL/analytics/features/index.html

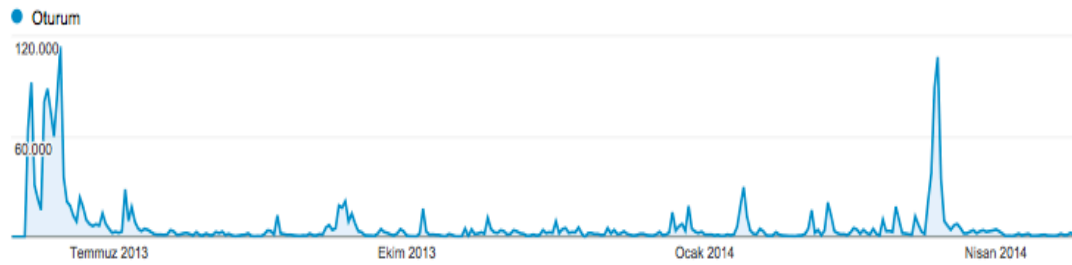
Yenilerle Geri Gelenlerin Karşılaştırması

1 Haz 2013 - 27 Nis 2014

Araştırma

Özet

Kullanıcı Türü	Edinme			Davranış			Dönüşümler		
	Oturum	Yeni Oturumların Yüzdesi	Yeni Kullanıcılar	Hemen Çıkma Oranı	Sayfa / Oturum	Ort. Oturum Süresi	Hedef Dönüşüm Oranı	Hedef Tamamlama Sayısı	Hedef Değeri
	2.265.969 Toplam Yüzdesi: %100,00 (2.265.969)	%58,87 Site Ortalaması: %58,78 (%0,16)	1.333.912 Toplam Yüzdesi: %100,16 (1.331.826)	%77,21 Site Ortalaması: %77,21 (%0,00)	1,46 Site Ortalaması: 1,46 (%0,00)	00:01:41 Site Ortalaması: 00:01:41 (%0,00)	%0,00 Site Ortalaması: %0,00 (%0,00)	0 Toplam Yüzdesi: %0,00 (0)	0,00 \$ Toplam Yüzdesi: %0,00 (0,00 \$)
1. New Visitor	1.333.912 (%58,87)	%100,00	1.333.912(%100,00)	%79,80	1,39	00:01:07	%0,00	0 (%0,00)	0,00 \$ (%0,00)
2. Returning Visitor	932.057 (%41,13)	%0,00	0 (%0,00)	%73,49	1,56	00:02:29	%0,00	0 (%0,00)	0,00 \$ (%0,00)

2 satırdan 1 - 2 arasındakiiler

© 2014 Google

Tablo 1. Çapul TV internet sitesinin 1 Haziran 2013-27 Nisan 2014 tarihleri arasındaki ziyaretçi sayısı

Ekip deneyimleri doğrultusunda program tekrarlarının canlı yayınlara göre daha fazla izlendiği sonucuna ulaşmıştır. Bu doğrultuda programların önemli bölümlerinden kısa videolar hazırlanarak sosyal medyada dolaşıma sokulmaktadır. Sosyal medya hesapları amaçlarına uygun olarak kullanılmaya çalışılmaktadır. Facebook teknik yapısı gereği video paylaşımına olanak sağladığından Çapul TV'nin Facebook hesabı⁴⁶ kısa videoların dolaşıma sokulması için doğrudan kullanılmaktadır. Twitter doğrudan video paylaşımına olanak sağlamadığından bu hesaptan⁴⁷ video paylaşımları internet sitesindeki videonun linkini paylaşmak şeklinde olmaktadır.

Herhangi bir yerde yaşanan polis müdahalesi, protestolar ve tanık olunan haksızlıkların görüntülerinden oluşan kısa video parçaları da de çok sayıda kişi tarafından izlenmektedir.

Tablo 2 1 Haziran 2013-31 Aralık 2013 tarihleri arasında çeşitli dönemlerde yayımlanan videoların izlenme sayıları göstermektedir. Bu tabloya göre en çok izlenen video Gezi Parkı'nın polis müdahalesi sonucu boşaltılma videosudur.

---

⁴⁶ <https://www.facebook.com/CapulTV>

⁴⁷ https://twitter.com/capul_TV

capul.tv - http://capul.tv
Tüm Web Sitesi Verileri

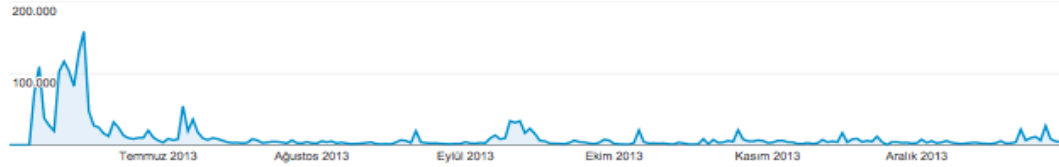
Sayfalar

1 Haz 2013 - 31 Ara 2013

Tüm Ziyaretler
%100,00

Araştırma

Sayfa Görüntüleme Sayısı

Sayfa	Sayfa Görüntüleme Sayısı	Farklı Sayfa Görüntüleme Sayısı	Sayfada Geçirilen Ortalama Süre	Giriş Sayısı	Hemen Çıkma Oranı	Çıkış Yüzdesi	Sayfa Değeri
	2.315.905 Toplam Yüzdesi: %100,00 (2.315.905)	1.834.326 Toplam Yüzdesi: %100,00 (1.834.326)	00:03:57 Site Ortalaması: 00:03:57 (%0,00)	1.559.365 Toplam Yüzdesi: %100,00 (1.559.365)	%76,29 Site Ortalaması: %76,29 (%0,00)	%67,33 Site Ortalaması: %67,33 (%0,00)	0,00 \$ Toplam Yüzdesi: %0,00 (0,00 \$)
1. /	1.549.558	1.180.532	00:05:13	1.173.279	%76,53	%72,18	0,00 \$
2. /capul-tv-canli-yayin-video_a44b01f43.htm	55.232	40.148	00:03:54	15.657	%67,27	%56,24	0,00 \$
3. /mobile/index.php	53.608	41.898	00:01:10	41.401	%52,68	%50,94	0,00 \$
4. /index.html	36.979	26.091	00:02:14	11.113	%61,18	%45,65	0,00 \$
5. /redhackten-gokceke-cevapvergokcek-vid	18.905	17.641	00:04:26	16.976	%89,47	%86,96	0,00 \$
6. /mobile/index.html	13.442	9.428	00:00:39	864	%60,97	%33,79	0,00 \$
7. /destek.html	13.171	12.455	00:01:48	3.523	%71,87	%58,23	0,00 \$
8. /ustreamden-capul-tv-video_6e465ce79.htm	12.887	11.008	00:03:21	4.261	%74,87	%61,70	0,00 \$
9. /kadiyoy-bahariyede-apartmana-giren-poli	11.912	11.187	00:01:51	10.133	%67,33	%64,38	0,00 \$
10. /capul-tv-yayin-akisi-video_a44b01f43.htm	11.309	9.419	00:02:47	4.167	%68,20	%52,01	0,00 \$

7561 satırdan 1 - 10 arasındakiler

Tablo 2. 1 Haziran 2013-31 Aralık 2013 tarihleri arasında çeşitli dönemlerde yayımlanan videoların izlenme sayıları

4.9. Çapul TV ve Alternatif Kamusal Alan

Fuchs alternatif medyaların alternatif kamusal alanlar oluşturduklarını belirtir. Bu alanların politik tartışma alanı oluşturma yeteneği ve muhalefet etme rolü demokrasiyi geliştirecektir. Muhalefet olmayınca demokrasi de olmayacağından bu alanlar eleştirel ve olumlu yıcıdır (Fuchs, 2010:184). Direniş sırasında sosyal medya ve internet üzerinden yürütölen tartışmalar, yapılan paylaşımlar, örgütlenme veya destek çağrıları sonucunda insanlar Gezi Parkı'nda toplanarak oluşturdukları sanal kamusal alanı fiziksel alana taşımış oldular. Sonuç olarak internet ve sosyal medya eylemlerin yayılmasında ve kitlesel desteğin artmasında rol oynamıştır. Bu nedenledir ki seçimle gelmiş olmasına rağmen otoriter yönü giderek ağır basan iktidar eylemcilerin oluşturduğu bu alternatif kamusal alanı bir parça da olsa önlemek adına sosyal paylaşım sitesi olan Twitter'a erişim yasağı koydurmuştur⁴⁸.

Pablo Gerbaudo'ya göre sosyal medya (ve internet) protestoların kolaylaştırılması bakımından önemli rol oynamaktadır. Gerbaudo bu rolü "biraraya gelmenin koreografisi" olarak tanımlamaktadır. Çünkü sosyal medya (ve internet) orta sınıftan birçok insanın ortak sorunlarla mücadele etmek için kolektiflik ve dayanışma duygusuna dayalı bir kimlik ortaya koydukları yer olmuştur. İkinci olarak ortaklaşa paylaşılan semboller etrafında toplanılıp duygusal ve düşünsel paylaşımların alanı olmuştur. Üçüncü olarak ise protestoların örgütlendiği ve kitlelere duyurulduğu araç olmuştur (Gerbaudo, 2012:xv).

Gezi Direniş sırasında ekranlarını ve sosyal medya hesaplarını herkesin katılımına açık tutan, eylemcilerin duygusal yahut düşünsel paylaşımlarına olanak sağlayan, örgütlenmenin ve birlikte hareket etmenin yollarını ortaya koymaya çalışmasından dolayı yukarıda sözü edilen "biraraya gelmenin koreografisi" içerisinde Çapul TV de yerini almıştır.

⁴⁸ <http://www.cnnturk.com/haber/bilim-teknoloji/sosyal-medya/twitter-acildi>

Çapul TV'nin hem örgütlenme biçimi hem de ürettiği içerik bakımından alternatif bir kamusalılık oluşturmaya çalıştığından bahsedebiliriz. Çapul TV de diğer alternatif medya oluşumları gibi üyelerinin dünya görüşlerine ve günlük yaşam pratiklerine yakından bağlıdır. Ekip üyeleri hem kendi aralarında hem de gönüllüler ile yatay ilişkiler kurmaktadır. Büro açık ofis olarak tasarlandığından mekâna bağlı bir iktidar üretiminden de söz edemeyiz. Büro aynı zamanda günün büyük bir kısmının geçirildiği ortak yaşam alanı olarak da kullanılmaktadır. Ekip arasında yerleşen sol düşünce biçimi buradaki gündelik hayatta da kendisini göstermektedir. Dayanışmaya, paylaşmaya, tartışmaya açık grup yapısı ön plana çıkmaktadır. Gönüllü katılımcılar ile kurulan ilişkilerde her türlü iktidardan kaçınılmaktadır. Ancak ekibine katılım konusunda en önemli zorluk sosyalist siyasi muhalefet pratiği yoğun olan kurucu kadroyla ortak anlaşma yollarını yakalama noktasında yaşanmaktadır. Gezi Parkı'nda yakalanan çoğulculuk zaman içerisinde kaybolmaya başlamıştır. Şu ana kadar Gezi Parkı'nda sağlanan çoğulculuğa bağlı içerik çeşitliliği stüdyodan yapılan programlara tam anlamıyla yansıtılamamıştır. Ekip bu çeşitliliği yeniden sağlamanın yollarını aramakla beraber sahip oldukları siyasal düşünce ve sol geleneğin içinde olduğu bölünmeler ortak hareket etmeyi pek mümkün kılmamaktadır.

Peter Dahlgren'in belirttiği gibi, egemen medya hâkim sistem için tehlike olarak algıladığı toplumsal hareketleri gayri-meşru olarak sunmaya çalışmaktadır. Ancak egemen medyanın gerçeklik tanımlaması ve olayları yorumlaması toplumsal hareketlerde yer alan insanlar için çelişkili olmakla beraber geçerliğini de yitirmektedir (Dahlgren, 2012:51). Bu nedenle toplumsal hareketleri duyurma noktasında alternatif medyalar devreye girmektedir. Alternatif medyalar devreye girdikçe egemen medyaya karşı mücadeleler de başlamıştır. Bu mücadele içerisindeki alternatif medyalardan bir tanesi olan Çapul TV, bünyesinde her türlü toplumsal hareketin haber unsurlarını barındırarak hareketlerin ve muhalefetin diri tutulmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Diğer bir hedef ise, kapsayıcılık ve içerik zenginliği elde etmektir. Bu durum arttıkça egemen medyaya karşı başkaldırıları da başlayacaktır. Çapul TV kendi mecrasında ve kendi olanakları ile temsil ettiği çapulcuların sesi olma

amacını gütmektedir. Bu nedenle işçilere, öğrencilere, azınlıklara, kadınlara, LGBT bireylere, çevrecilere, hayvan severlere ve daha bir çok kesimine egemen medyada elde edemedikleri temsil hakkını sunmaya çalışmaktadır. Bu amaç ve sahip oldukları politik-toplumsal farklılıklar barındıran içerik küçük bir alternatif kamusal alan oluşturmaktadır.

Üretilen içerik açısından baktığımızda apul TV'nin stüdyosu ve programları için de alternatif bir alan oluşturduğundan bahsedebiliriz. Üretilen içeriklerin herkese açık olması, katılımcı tartışmaların yürütülmesi, bilgi paylaşımı ve aynı zamanda anaakım medyaya ve onun iktidar ilişkilerine karşı bir yapılanma olması nedeniyle alternatif veya karşı kamusal alanın oluşumundan söz etmek mümkündür. Ayrıca yayın yapılan internet ortamının da sağladığı alternatif kullanımı göz ardı etmemek gerekir. Ancak interneti kendi ekonomi politik erevesi içerisinde değerlendirdiğimizde sağladığı bu alternatiflik durumunun ne kadar süreceği konusu tartışmaya açıktır.

Anaakım medyanın problemlerine karşı her türlü enerjisini ve olanaklarını harcayan, ona karşı koyan veya ona alternatif yollar arayan kişiler medya aktivisti olarak tanımlanabilir. Medya aktivistlerinin yaş, cinsiyet, toplumsal sınıf, çalışma alanı gibi kesin tanımlayıcı özellikleri yoktur. Otonom medya oluşumlarının temel amacı anaakım medyaya alternatif yollar arayarak daha demokratik, sermaye ve hükümet baskısından bağımsız yeni iletişim yolları bulmaya çalışmaktır (Uzelman, 2005:22-23). Bu bağlamda apul TV ekibini medya aktivistleri olarak görmek mümkündür. Bu alternatifliği Seda da medya aktivizmi olarak görmekte ve şöyle tanımlamaktadır:

“apul TV, Gezi Direnişi sürecinde ana akım medyanın haber diline, formatlarına, temsil düzenlemelerine karşı meydan okudu. Onun dışladığı bilgiyi üretti ve insanlara ulaştırdı. Bu süreçte bir yeni iletişim teknolojisi olarak internetin yarattığı olanakları kullandı. Bu anlamıyla evet alternatiftir. Ancak kabul edilmelidir ki, internetin ortaya çıkardığı bu olanaklar, mutlak değildir. İnternet ve üzerinde oluşan farklı platformlar, siyasi iktidarlar bir yana piyasa gleri tarafından tamamen ele geçirilene dek alternatif kullanımlara açıktır. Bu anlamıyla da hepsi bir

mücadelenin konusudur. Tüm bunlardan yola çıkarak ben Çapul TV'yi herhangi bir şekilde tanımlamak istemiyorum. Bir nitelme gerekiyorsa, Gezi Direnişi'nin yaratıcılığı içerisinde açığa çıkan birçok eylem biçiminden birisi olarak, yani bir eylem olarak nitelmemi tercih ederim.”

4.10. Çapul TV'nin Geleceği

Çapul TV şu an için varlığını internet televizyonu olarak devam ettirme niyetindedir. Ekibin temel amacı Gezi Direnişi ile dışa vuran toplumsal muhalefetin ve direnişlerin sesi olmaktır. Seda şu bilgiyi vermektedir:

“Şu an itibarıyla Çapul TV yayını bir internet televizyonu olarak süreklileştirme kararındayız. Hedefimizi ise nerede bir direniş varsa, Çapul TV orada olacak diye belirledik. Bunun anlamı egemen medyanın dışladığı bilgiyi, egemen medyadan dışlanan toplumsal grupların bilgisini işlevsel bir biçimde üretmek ve toplumun geri kalanına iletmek için ticarileşmeden uzak bir biçimde kurucu çabalara başvurulacağı. Yani temel hedefimiz bu.”

Mert ise yaptıkları işin alternatif alanda kalmayı gerektiğini belirterek internetin kendileri için en uygun mecra olduğunu belirtmektedir. Anaakım medya içinde alternatif olarak nitelenebilecek kanalları gördüklerini ancak yeteri kadar siyasi destek, maddi imkân ve teknik donanımları olmadığından zor durumda olduklarını hatta kapandıklarını belirtmektedir. Bu nedenle internet dışında bir ortamda yayın yapmalarının mümkün olmadığını söylemektedir.

Çapul TV'nin yapacağı yayınların temel çizgisini Nazlı şöyle açıklamaktadır:

“Direniş yayıncılığı çizgisini asla terk etmeyecek. Çapul TV'nin kamerası sokağı direnişi görecek. Bu isyanda yaşananları unutturmayacak. Yaşamını kaybeden

direnışçileri, yaralananları, hak ihlallerini, AKP iktidarının baskı ve zor siyasetini, polis şiddetini tüm bunları unutturmamak ve takipçisi olmak, gündeme getirmek Çapul TV yayıncılığının vazgeçilmezleri olacak. Bu isyana katılan çeşitli toplumsal kesimlerin LGBT'lerin, kadınların, beyaz yakalı güvencesizlerin, işçilerin özgün direnişlerinin içinde yer alacak. Direnişin öznesi olmak Çapul TV yayıncılığının asıl belirleyeni olacak. Gönüllülerin emeği ile yayını sürdürmeye devam edecek. Alternatif yayıncılık alanının kısıtlarına egemen medyanın hegemonyasına teslim olmadan yayıncılığı bir mücadele konusu olarak ele alıp yoluna devam edecek.

Ekip üyelerinin verdikleri bilgilerden de anlaşıldığı gibi Çapul TV yayınlarını internet ortamında direniş, toplumsal muhalefet, emek ve hak mücadelesi çerçevesinde sürdürmekte kararlı görünmektedir.

4.11. Dünyadan Çapul TV Benzeri Örnekler

Amerika Birleşik Devletleri, Yunanistan, Brezilya, Venezüella, Tunus, Mısır gibi ülkelerde çeşitli zamanlarda yaşanan toplumsal hareketler sırasında bilgi akışının sağlanması için hem sosyal medya hem de internet yayıncılığı önemli ölçüde kullanılmıştır. Brezilyadaki halk protestoları sırasında ortaya çıkan Ninja Medya⁴⁹ veya Latin Amerika'da ki toplumsal mücadelelerin sesini duyurmak ve halkın kendi siyaset aracını yaratması amacıyla oluşturulan Barrio TV⁵⁰ ve Mısır devrimini konu alan El Maidan belgeseli gibi örnekler bulunmaktadır. Bu olaylar ve ortaya çıkan medya kullanımı Çapul TV ile de benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik temel olarak interneti kullanarak toplumsal muhalefet alanlarında haber verme noktasındadır. Ancak toplumsal dinamiklerin farklı coğrafyalarda farklı gelişmesi ve medya kullanımı her toplumun kendi deneyimlerine göre şekillenmesinden dolayı bu

⁴⁹ <http://midianinja.tumblr.com/> erişim 20.05.2014

⁵⁰ <http://www.youtube.com/user/barrioTVbarrioTV/about>

<http://www.livestream.com/BarrioTVBarrioTV?t=40809> erişim 20.05.2014

örnekler için birbirinin aynısıdır demek yanlış bir genelleme olacaktır. Seda da bu benzerliğe dikkat çekmektedir:

“Gezi Direnişi’nden hemen sonra Brezilya’da Gezi Direnişi ile önemli benzerlikler taşıyan bir deneyim yaşandı. İlginç bir biçimde bu deneyimin içinde de Ninja Medya isimli Çapul TV’yle benzer bir internet televizyonu kuruldu. Yakınlarda Ninja Medya ile Çapul TV arasında daha çok da Ninja Medya’dan dostlarımızın çabalarıyla bir iletişim kuruldu. Birlikte bir şeyler yapabilmenin, işbirliğinin olanaklarını önümüzdeki süreçte göreşceğiz. (...) Yine Venezuela ve başka Latin Amerika ülkelerinde Barrio TV ve benzeri alternatif televizyon deneyimleri var. ABD’de occupy eylemleri sırasında bazı canlı yayınlar yapıldı. Ancak birebir Çapul TV ile benzerlik taşıyan bir örnek yok.”

5. BÖLÜM: SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Dünyanın birçok ülkesinde medya-siyaset-sermaye ilişkisi çeşitli açılardan bakıldığında sorunludur. Bu durum Türkiye için de geçerlidir. Türkiye’de medyanın siyaset ve sermaye ile olan ilişkisine baktığımızda gün geçtikçe dikey, otoriter ve baskıcı bir yönetim yapısına doğru evrildiğini görmek mümkündür. Bu evrim üst yönetimden alt kademelere doğru nüfuz ederek zaman içerisinde medya çalışanları arasında bir otosansür mekanizmasının oluşmasına da neden olmaktadır. Türk medyasında ticarileşmeden kaynaklı karşımıza çıkan bu sorunlar medyanın hem görev ve sorumluluklarında sapmalara neden olmuş hem de güven kaybı yaşamasına yol açmıştır. Toplumun güncel, sürekli ve tarafsız habere ulaşması dönemsel olarak kesintiye uğramıştır. Özellikle bu dönemlerde alternatif medyalar anaakım medyanın kamuya karşı daha sorumlu davranması ve yapısı ile üretim süreçlerini karşı enformasyon yaymaya açık hale getirmesi yönünde mücadele vermektedir (Uzelman, 2005:22). Aynı zamanda alternatif medyaların işlevi sadece egemen medyayı eleştirmek olmayıp kendi haber toplama ve erişim için alternatif haber değerlerini ve çevrelerini oluşturduğundan dezenformasyonla mücadele etme aracı olabilmeleridir (Atton, 2014:26).

Dünyadaki diğer örneklere de baktığımızda (Occupy Wall Street, Arap Baharı vs.) böyle zamanlarda, yani medyanın halka karşı sorumluluklarını yerine getirmediği zamanlarda, insanlar haber almak ve haber vermek için kendi pratiklerini geliştirmişlerdir. Yeni medya araçlarının bu pratiklerin gelişmesindeki rolü göz ardı edilemez. Bu pratiklerin gelişmesi “haber”in yapısında da değişime neden olmuştur. Yeni medya araçları ile çekilen video ve fotoğrafların desteklediği bilgiler internetin sağladığı erişim ve kullanım kolaylığı sayesinde kitlelere ulaştırılarak halkın haber üretim süreçlerine dâhil olmasına olanak sağlamıştır. Bu durum haberin profesyonellikten sıyrılıp birincil kaynak durumundaki vatandaşlar tarafından üretilen farklı türlerini de ortaya çıkarmaktadır.

İnternet ortamının konvansiyonel medyalara göre daha kolay erişim ve hızlı içerik güncelleme olanağına sahip olması alternatif medyaların merkezi konumunda olmasına yol açmaktadır. Ayrıca yayıncılık (broadcasting) sektörünün pahalı olması ve belirli bir miktar sermaye gerektirmesi özellikle yayıncılık alanındaki alternatif medya örneklerinin internet ortamına yönelmesine neden olmuştur.

Gezi Direnişi sırasında ortaya çıkan vatandaş medya pratiklerinin bir örneği de Çapul TV'dir. Vatandaş medyası çerçevesinde baktığımızda Çapul TV kendi özgün içeriğini medya profesyonelliği gerektirmeyen bir biçimde üretebilmektedir. Bu içerik üretimi hem haber hem program olarak karşımıza çıkmaktadır. Haber üretiminin temelinde gönüllü muhabirler yer almaktadır. Ayrıca birçok vatandaş da “çek-gönder-yayınlansın” sloganından hareketle Çapul TV'ye içerik sağlamaktadır. Ancak bu esnada haberlerin mümkün olduğunca fazla kaynaktan doğrulanarak güvenilir bilgi akışının sağlanması Çapul TV için hayati önem taşıyan bir husustur.

Çapul TV, anaakım medyanın egemen ve ideolojik haber dilinden farklı bir dil oluşturmuştur. Sahip olduğu politik duruş çerçevesinde kullandığı dil ile muhalefet ortamı yaratmaya çalışmaktadır. Bu dil erkek egemen ve cinsiyetçi olmayan, milliyetçilikten ve ırkçılıktan uzak bir dildir.

Düzenli yayınların başlamasıyla oluşturulan programlar birçok farklı toplumsal muhalefet bileşenini içerisinde barındırmakta birlikte bu kesimlerin kendilerini ifade edebildiği bir mecra olmuştur. Bu noktada direnişin medyası olma özelliğini ön plana çıkmaktadır. Bu özelliğin devam edebilmesi için Çapul TV ekibinin çaba harcaması gerekmektedir. Çünkü Çapul TV'nin devamlılığını sağlayacak en önemli unsur Gezi Direnişi ile oluşan geniş tabanlı toplumsal hareketin bütününe kapsayan açık, zengin bir içeriğin oluşturulmasıdır. Söz edilen bu durumun sağlanması ayrıca Çapul TV'nin devamlılığını toplumsal muhalefetin yoğunluğuna bağlı olmaktan bir nebze kurtarmakla beraber Rodriguez'in vatandaş medyasının farklı siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik özelliklere sahip gruplar tarafından kendi kimliklerini ortaya koyabilmede,

varoluşlarını yeniden üretmede ve nihai olarak topluluğun devamlılığını sağlamak amacıyla kullanılmalarına da karşılık gelmiş olacaktır. Aksi bir durumda ise Çapul TV'nin zamanla ortaya çıkış misyonunu kaybetmiş ve belirli bir grubun elinde yayınlarını sürdürmeye çalışan bir internet televizyonuna dönüşmesi kaçınılmaz olacaktır.

İnternet dünyasında önemli bir yere sahip olan sitelerin ziyaretçi sayıları veya videoların izlenme reytingleri Çapul TV tarafından da takip edilmektedir. Ancak bu takibin ticari bir amacı yoktur. Sadece sitenin ortalama ziyaretçi sayısı ve programların/videoların izlenirliği hakkında bilgi edinme amaçlıdır. Çapul TV bir vatandaş medya örneği olarak hem anaakım medyada kendisini ifade etme olanağı olmayanların mecrası olduğundan hem de anaakım medyanın ekonomik yapısını reddettiğinden izlenme sayılarının takibi bilgi edinme amacından öteye gitmemelidir.

Ekibin yaşamlarına yansıttığı sol düşünce tabanlı dünya görüşü Çapul TV'nin bütün yapısına yansımış durumdadır. Örgütlenme yatay ve hiyerarşik olmayan yapıdadır. Ekip üyeleri arasında kesin bir iş bölümü tanımlaması yoktur. Gönüllük esas olup profesyonellik ön şart olmadığından ve ortak politik görüşlerin birlikte hareket etme motivasyonunu arttırmamasından dolayı örgütlenmede de anaakıma karşı bir alternatiflik söz konusudur. Mekân kullanımında da bu alternatiflik göze çapmaktadır. Mekâna bağlı olarak iktidar üretime neden olacak hiç bir öge bulunmamaktadır.

Çapul TV'nin ekonomik yapısı da anaakım medyaya göre alternatiflik teşkil etmektedir. Bunun temel nedeni ekibin özgürlüklerini kısıtlayacak hiçbir ticari faaliyet içinde yer almamalarıdır. Profesyonel bir iş bölümü olmadığından ücret karşılığı çalışma da söz konusu değildir. Birçok alternatif medya oluşumunda olduğu gibi farklı finansman yolları denenmiştir. Bağış ve hibeler kabul edilmiş, yardım kampanyalı düzenlenmiştir. Ekip ekonomik şeffaflık konusunda hassas olduğundan Alternatif Medya Derneği kurulmuş ve ekonomik faaliyetler yasal olarak dernek üzerinden yürütülmeye başlanmıştır. Çapul TV'nin daha önceden bahsedilen geniş

kitlelere ulaşma noktasında derneğin etkin olarak kullanılması gerekmektedir. Deneğin sadece ekonomik faaliyetleri yürütmek için araç olmaktan çıkartılıp, toplumsal muhalefetin her unsurunu kapsayan, bu unsurların içerik üretmek için bir araya gelmesini sağlayan bir yapıya dönüştürülmesi faydalı olacaktır.

Vatandaş gazeteciliğinin en göze çarpan özelliği alternatif seslerin duyulmasına olanak sağlıyor olmasıdır. Çapul TV gibi vatandaş medyalarında toplumun egemen siyasi, ticari, kültürel bakış açılarının dışındaki insanlar kendini rahatça ifade etme olanakları bulmaktadır.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

Adaklı, G., (2006), *Türkiye’de Medya Endüstrisi Neoliberalizm Çağında Mülkiyet ve Kontrol İlişkileri*, Ankara: Ütopya

Adorno, T. W., (2010), *Kültür Endüstrisini Yeniden Düşünmek*, içinde Kitle İletişim Kuramları, der. Erol Mutlu, Ütopya Yayınevi: Ankara.

Alankuş, S., (2003), *Bia ve Bia Eğitim Çalışmaları Üzerine* içinde Gazetecilik ve Habercilik der. Sevda Alankuş, IPS İletişim Vakfı Yayınları: İstanbul.

Alankuş, S., (2008), *Türkiye’de “Başka” Bir Demokrasi İçin, “Başka” Bir Medya Ve Habercilik* içinde Uygun Adım Medya ed.İncilay Cangöz, Ayraç Yayınları: Ankara.

Atton, C., (2002), *Alternative Media*, Sage: London.

Atton, C., (2008), *Alternative Media Theory and Journalism Practice* içinde Digital Media and Democracy, ed. Megan Boler, Massachusetts Institute of Technology: United States of America.

Atton, C., (2011), *Alternative Media* içinde Encyclopedia of Social Movement Media, ed. John D. H. Downing, Sage: United States of America

Atton, C., (2014), *Alternatif Medyaya Bakış: Kuram ve Metodoloji* içinde Kendi Medyanı Yarat Alternatif Medya Kavramlar Tartışmalar Örnekler Cilt 1 haz. Barış Çoban- Berrin Yanıkkaya, Kalkedon: İstanbul, s.21-62

Aydoğan, F., (2011), *Küresel Medya*, Beta Yayınları: İstanbul

Bailey, O. G., Cammaerts B., Carpentier, N., (2007), *Understanding Alternative Media*, Open University Press: Berkshire

Balcı, Ş., (2012), *Halkın Sesi Gazetesi: Halkevleri Yayın Organını Alternatif Medya Bağlamında İncelemek* içinde Alternatif Medya Alternatif Gazetecilik ed. Ömer Özer, Literatürk: Konya

Benjamin, W., (2012), *Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilbildiği Çağda Sanat Yapıtı* içinde Pasajlar, çev. Ahmet Cemal, Yapı Kredi Yayınları: İstanbul

Brecht, B., (2012), *İletişim Aracı Olarak Radyo* içinde Radyo Kuramı ve Sinema Üzerine, Agora Kitaplığı: İstanbul

Castells, M., (2013), *İsyan ve Umut Ağları: İnternet Çağında Toplumsal Hareketler*, çev. Ebru Kılıç, Koç Üniversitesi Yayınları: İstanbul

Chomsky, N., (2012), *Medya Gerçeği*, çev. Abdullah Yılmaz, Osman Akınhay, Everest Yayınları: İstanbul

Couldry, N., (2000), *The Place of Media Power: Pilgrims and Witnesses of the Media Age*, Routledge: London and New York

Dahlgren, P., (2012), *Kamusal Alan ve Medya: Yeni Bir Dönem mi ?* içinde Kamusal Alan, der. Eric Dacheux, çev. Hüseyin Köse, Ayrıntı Yayınları: İstanbul

Downing, J.D.H., (1984), *Radical Media*, Sage: United States of America

- Enzensberger, M. H., (1982), *Constituents of a Theory of the Media* içinde Critical Essays, çev. Stuart Hood, Continuum: New York
- Gerbaudo, P., (2012), *Twitter ve Sokaklar -Sosyal Medya ve Günümüzün Eylemciliği*, çev. Osman Akınhay, İstanbul: Agora
- Harvey, D., (2010), *Postmoderliğin Durumu*, çev. Sungur Savran, Metis Yayınları: İstanbul
- Köksalan, E., (2010), *Alternatif Televizyon: Olanaklar ve Uygulamalar*, Punto Yayınları: İstanbul
- Kurban, D., ve Sözeri, C., (2013), *Türkiye’de Özgür ve Bağımsız Bir Basın İçin Siyasa Önerileri*, İmak Ofset: İstanbul
- Özbank, M., (2013), *Gezi ve Erdoğan ya da Politik Güç ve Şiddet* içinde Üç Ekoloji Gezi Direnişi Özel Sayısı, ed. Ayşem Mert, Yeni İnsan Yayınevi: İstanbul s.145-151
- Rodriguez, C., (2001), *Fissures In The Media Space*, Hampton Press: United States of America
- Rodriguez, C., (2010), *Knowledges in Dialogue: A Participatory Evaluation of Citizens’ Radio Stations in Magdalena Medio, Colombia* içinde Making Our Media Volume One, Hampton Press: United States of America
- Rodriguez, C., (2011) *Citizens’ Media* içinde Encyclopedia of Social Movement Media, ed. John D. H. Downing, Sage: United States of America
- Silverstone, R., (1999), *Why Study the Media?* Sage: London

Sönmez, M., (2008), *Medya, Kültür, Para ve İstanbul İktidarı*, Yordam: İstanbul

Strauss, A.L., (1987) *Qualitative Analysis for Social Scientists*, Cambridge: Cambridge University Press

Şahin, Ü., (2013) “Gezi Direnişi: Bir Demokrasi ve Ekoloji Mücadelesi” içinde Üç Ekoloji Gezi Direnişi Özel Sayısı, ed. Ayşem Mert, Yeni İnsan Yayınevi: İstanbul s.9-23

Uzelman, S., (2005) *Hard at Work in the Bamboo Garden* Autonomus Media: Activating Resistance And Dissent, ed. A. Langlois – F. Dubois, Culumbus Press: Montreal, Quabec, Canada s.17-29

Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2013), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları

Yıldızoğlu, E., (2013) “Gezi “Olayı”nın Sınıfı” içinde Gezi Direnişi Üzerine Düşünceler, ed. Özey Göztepe, Nota Bene Yayınları: Ankara s.55-67

Zipes, J. (2010), “Frankfurt Okulu ve Kültür Eleştirisi”, içinde Kitle İletişim Kuramları, der. Erol Mutlu, Ütopya Yayınevi: Ankara

MAKALELER

Atton, C., (2007), “Current Issues in Alternative Media Research”, *Sociology Compass*, Cilt 1, Sayı 1, s.17-27

Başaran, F., (2010), “Yeni İletişim Teknolojileri, Alternatif İletişim Olanakları”, *Mülkiye Dergisi*, Cilt: XXXIV Sayı:269, s.255-269

Fuchs, C., (2010), "Alternative Media as Critical Media" *European Journal of Social Theory*, Cilt 13, Sayı 2, s.173-192

Haas, T., (2004), "Research Notes", *Journalism Studies*, Cilt 5, Sayı 1, s.115-121, *Taylor & Francis Online*

Özsoy, A., (2014), "Alternatif Medya, Gezi Parki Eylemleri ve Çapul TV Örneği", <http://ab.org.tr/ab14/bildiri/46.pdf> erişim 04.03.2014

TEZLER

Algül, F., (2012), "Rizomatik Yaklaşım Bağlamında Karşıt Kamusalın Sesi Olarak Topluluk Medyasına Türkiye'den Bir Uygulama Örneği: Nor Radyo" Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı Radyo Televizyon Bilim Dalı

Arslan, A., (2005), "Türkiye'de Kamusal Alanda Bağımsız Alternatif İnternet Haber Siteleri- Medyakronik ve Bianet: İki Model, İki Mantık" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Paris Sorbonne Üniversitesi Siyaset Bilimi Fakültesi, Fransa

Ataman, B., (1999), "Kamusal Alan ve Alternatif Kamusal Televizyon Yayıncılığı", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı Radyo Televizyon Bilim Dalı

Ceyhan, Ç., (2008), "Anaakım Medyaya Karşı Alternatif Medya: Alternatif Gazeteler Olarak Ahali Ve Mülksüzler", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basın ve Yayın Anabilim Dalı, Eskişehir

Mete, Y., (2008), “Alternatif Medya Biçimi Olarak İnternet: Bağımsız İletişim Ağı (Bianet) Üzerine Bir Araştırma” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, Ankara

Şenol, G. S., (2010), “Türkiye'de 1980 Sonrası Kadın Hareketi Ve Feminist Yayıncılığın Oluşum Süreci: Pazartesi Dergisi Deneyimi”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Gazetecilik Bilim Dalı, İzmir

Taylan, A., (2012), “Alternatif Medya ve Bianet Örneği. Türkiye’de Alternatif Medyaya Dair Etnografik Çalışma”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, Ankara

ÖZGEÇMİŞ

Ahmet Sarp Yılmaz 1981 yılında Ankara’da doğdu. Orta ve lise öğrenimini 1992-1999 yılları arasında Ankara’da tamamladı. Lisans eğitimini ise 2002-2006 yılları arasında Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü’nde tamamladı. Mezuniyet sonrası bazı ulusal haber kanallarında kameraman olarak çalışmıştır.

2010 yılında Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İletişim Bilimleri Bölümü’nde teknik asistan olarak çalışmaya başlamıştır. 2011 yılında ise Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı’nda yüksek lisans eğitimine başlamıştır. Üniversitedeki görevine halen devam etmektedir.